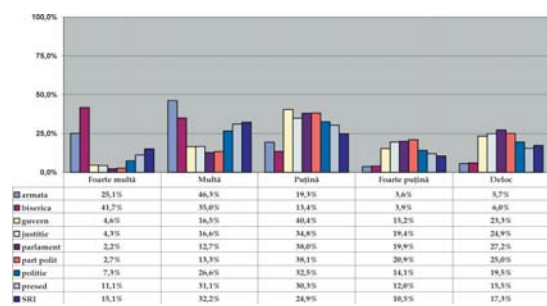

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

SONDAJ DE OPINIE

efectuat de
Institutul de Sociologie și Opinie Publică
al Fundației *România de Mâine*

1 – 9 martie 2005

Institutul de Sociologie și Opinie Publică (ISOP), din cadrul Fundației *România de Mâine*, a realizat, în perioada 1 – 9 martie 2005, un sondaj de opinie.

La efectuarea sondajului au participat cercetători științifici, cadre didactice și studenți de la Facultatea de Sociologie-Psihologie.

Cercetarea s-a realizat pe un eșantion de 2000 subiecți, marja de eroare fiind de $\pm 2,5$ %.

Prezentăm, în acest număr al revistei, rezultatele sondajului.

Paginile 2 și 3

Consultații pentru studenți

• **Istoria medie a românilor (secolele IX-XVI)**
Prof.univ.dr.
Ștefan ȘTEFĂNESCU
Membru al
Academiei Române

Pagina 5

• **Economie politică II**
Prof. univ. dr.
Constantin MECU,
Conf.univ.dr.
Nedelea PĂRĂLUȚĂ,
Lector univ. dr.
Cristina BARNĂ,
Asist. univ. drd.
Cristian UȚĂ,
Asist. univ. drd.
Raluca ZORZOLIU

Pagina 4

• **Coordonate ale pieței
muncii în societatea
cunoașterii**
Prof. univ. dr.
Gheorghe RĂBOACĂ

Pagina 6

Palatul Învățământului, Științei și Culturii

în acest edificiu funcționează și
Institutul de Sociologie și Opinie Publică
al Fundației *România de Mâine*

Sediul central al Fundației *România de Mâine* și al Universității *Spiru Haret*. În acest edificiu funcționează: Rectoratul, Facultatea de Drept, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine; Facultatea de Limba și Literatura Română; Facultatea de Matematică-Informatică; Facultatea de Arhitectură; Facultatea de Istorie; Facultatea de Teatru. București, str. Ion Ghica nr. 13

Pași înainte și pași înapoi

Prof.univ.dr. **Nicolae RADU**
Director al Departamentului de Sondaje
al Institutului de Sociologie și Opinie Publică
din cadrul Fundației *România de Mâine*,
Dr. **Cristian POMOHACI**, cercetător științific

Evoluții pozitive

Anul 2005 a debutat cu un interes relativ mai mare față de evenimentele politice, comparativ cu anul 2002 când am efectuat același sondaj pentru prima dată (peste 51% din subiecții interogați își exprimă acest interes în 2005, față de 47% în ianuarie 2002 și cam același procent și în ianuarie 2004). Televiziunea rămâne sursa esențială de informare politică, chiar dacă, atenție: față de 2004 scade acest interes cu peste 10%. Televiziunea domină piața informației politice, dar tendința spre erodare este reală și importantă. Cercetările calitative explică deplin acest lucru, este vorba de ceea ce oamenii obișnuți numesc uneori „bălăcăreală politică”, iar cei mai sofisticati „marea de vorbe goale”, care se agită steril pe ecrane, caracterul contradictoriu al luărilor de atitudine și lipsă de conținut al multor emisiuni. Nu lipsesc nici simplificările: „vorbe goale și cam atât”. De fapt, oamenii urmăresc emisiunile tv., dar le iau mai puțin în serios în ultima vreme și s-ar putea ca această tendință să continue.

Speranțele sunt și ele prezente. Oamenii cred că va fi mai bine în viitor (29,6%) sau la fel ca în prezent (29,2%), dar alții (29,3%) cred că va fi și mai rău. Este vorba de un optimism ponderat și contra-balansul implică bănuiala că lucrurile vor merge prost și în viitor. Speranța în mai bine este totuși prezentă, ceea ce este important pentru politicieni, cel puțin pe termen scurt. Și nu numai, căci 74,2% din subiecți consideră că societatea

este democratică și acest fapt reprezintă, în sine, o mare speranță. La fel de mari sunt și speranțele în ceea ce privește integrarea în Uniunea Europeană (77,3%) și, de asemenea, încrederea în efectele pozitive ale aderării la NATO (64,3%).

Evoluții tulburi

După decembrie 1989, partidele și liderii lor s-au schimbat continuu. De la FSN la PSD s-a ajuns prin complicate mișcări și transformări interne, la vedere

Adnotări la Sondajul ISOP

sau în afara percepției sociale a omului obișnuit. Același gen de transformări l-au suportat și PNL, dar și alte partide politice. Unele din ele au dispărut complet (ApR, PNȚCD etc.), altele au apărut peste noapte (de exemplu PIN). Dinamica aceasta și-a avut logica ei, dar una fără legătură cu problemele reale ale oamenilor. Constantele sociale: dezindustrializarea, șomajul (real și mascat), deșcolarizarea, sărăcia etc. au rămas în afara dramei „pseudo-politice” a partidelor. Toate aceste constante sociale au avut o tristă continuitate, contribuind la ruperea politicului de

social, la apariția votului „contra”, devenit inevitabil „pentru”. Tocmai acest tip de vot „contra-pentru” a dus la separarea mentalului social de cel politic. În sondajul nostru, Președintele Traian Băsescu se bucură de preferința alegătorilor mult peste al doilea plasat Adrian Năstase (34,1% față de 17,4%). Dar este vorba de același efect al votului contra. Adrian Năstase va continua să convingă totuși greu oamenii obișnuți prin tipul lui de comunicare cu ei: inutil sofisticat, prin dificultate de a se face înțeles prin pânza vorbelor adesea derutante, prin figura și comportamentul lui. Ultima greșeală, speculată altfel, îl va marca politic mult timp în fața oamenilor săraci, a pensionarilor de bloc etc. Ei văd în recenta vânatoare de mistreți cu totul altceva decât un sport: „ce, putea mânca atâția mistreți?”, „au ucis din plăcerea de a ucide” etc. Într-o țară ca a noastră, întâmplarea capătă cu totul alte înțelesuri.

În situația unor alegeri parlamentare anticipate, PD-ul ar domina (21,3%), ceea ce înseamnă că „efectul Băsescu” și cel al „ucidării mistreților” mai continuă în mentalul social. Dar PSD-ul rămâne foarte aproape (19%). Pe alianțe reale (PD-PNL) sau posibile (PSD – alte partide) diferențele rămân nesemnificative și o nouă luptă de „culise politice” se simte și se vede, cu măcinări și rupturi între partide și în interiorul lor, cu alianțe „toxice” etc. ceea ce prefigurează o continuare a separării mentalului social de cel politic, dacă nu chiar o agravare a ei.

Pași înapoi

Opinia subiecților sondajului nostru, privind problema proprietății, ne duce într-o direcție cu totul diferită. 42,5% dintre cei intervievați consideră că întreprinderile industriale ar trebui să fie în *proprietatea statului*, iar 15,8% în *proprietatea salariaților*. Așadar, 58,3% din opțiuni merg spre perioada

comunistă și doar 37,7% sunt pentru proprietatea capitalistă. Capitalismul, *spre care tindem*, a pierdut teren în raport cu comunismul, *de care credem că ne depărtăm*. Căci problema proprietății este esențială în aprecierea „orânduirii sociale”. Așadar, ne îndepărtăm obiectiv de comunism în condițiile în care mentalul social evoluează invers. Iar explicația calitativă este cât se poate de solidă.

Dezindustrializarea, dezurbanizarea, deșcolarizarea, sărăcirea țării, corupția etc. tind să transforme viziunea asupra trecutului, să-l idealizeze chiar și este suficient să analizezi drama umană a șomerilor, a pensionarilor, „a străzii” pentru a înțelege că opțiunea pentru trecut, oricât de nedorită, rămâne firească. În general, după 2002 chiar preferințele pentru proprietatea de tip comunist au crescut. Inclusiv în ceea ce privește proprietatea asupra pământului, căci asociațiile reprezintă în mentalul românesc nu agricultura din UE, ci întovășirile (TOZ-urile) care au precedat CAP-urile; de altfel, 12% din subiecți le preferă pe acestea din urmă.

Domeniul prioritar în politica de dezvoltare rămâne, în opinia oamenilor, agricultura. O agricultură care are destule caracteristici, care o apropie mai degrabă de cea feudală decât de cea capitalistă. 37% din subiecți sunt de această opinie. Iar faptul ne duce departe de relația agricultură-industrie din țările dezvoltate, căci la sate locuiesc circa 1/2 din cetățenii țării noastre.

O situație și mai complicată întâlnim în aprecierea – și în realul – învățământului românesc. În ciuda eforturilor de „alinieră” la standardele UE, acestea rămân simple speculații, uneori ciudate. În vreme ce societatea românească se deșcolarizează, iar interesul pentru școală scade continuu, suntem „bântuiți” de tot felul de improvizații organizatorice. Interesul pentru

pregătirea școlară a scăzut (cred 53,3% din subiecți), iar faptul acesta a fost serios cercetat și prin metode calitative la ISOP. Noi facem legi de organizare, ignorând uneori chiar și bunul simț. Asta în vreme ce școala era un fel de credință religioasă în comunism. *Cum să împăcăm politicul cu realul* în această sferă esențială a progresului economic contemporan? Ceea ce face un ministru decide următorul și când compari, în timp, progresele, te întâmpină o nebulosă ideatică tot mai greu de deslușit. Aceasta în timp ce peste 5-6 ani, forța de muncă din țările dezvoltate, pregătită în învățământul superior, va depăși cu mult 50% din totalul ei.

La fel stau lucrurile și în privința conflictelor umane, care continuă să se înmulțească, în opinia a 83,7% din subiecții cercetați și în realitatea socială. Iar acestea sunt, în esență, tot conflicte generate de tranziție. Ele erau la același nivel în 2002 (87,4%), ceea ce înseamnă că factorii care le generează rămân constanți: slăbiciunea justiției, lipsa dorinței de a depăși trecutul din partea clasei politice etc.

O clasă politică surdă

Trecerea la votul uninominal este o *convingere constantă* a oamenilor din sondajele noastre, care în particular ar putea fi rezolvată ușor, dar politicienii au ca scop menținerea puterii și resping opiniile oamenilor obișnuți, dacă nu le convin. Din punct de vedere social, ei se comportă ca niște „surzi”, exact ca și în alte multe cazuri, pe care nu vom înceta să le menționăm: deșcolarizarea, dezindustrializarea, adâncirea sărăciei etc. 64% din opțiuni sunt pentru votul uninominal și doar 18,4% pentru respingerea lui (aceștia reprezintă cu siguranță o parte a nucleului dur al partidelor, și anume pe cei fără șansa de a fi aleși dincolo de liste).

Încrederea în armată și biserică rămâne, dar scade când e vorba de guvern (70% au încredere puțină, foarte puțină sau deloc în el), în justiție încrederea este și mai mică (75,7%), în parlament procentul celor ce au încredere în el puțină, foarte puțină sau deloc atinge

82,3%, iar când este vorba de partide politice ne confruntăm cu un procent de 84,3%. Încrederea în parlament și partidele politice schitează un adevărat dezastru social. La asta a dus centrarea pe jocurile de culise și nu pe problemele reale ale țării. Nici în cazul altor instituții situația nu este diferită, cu excepția școlii și științei, domenii marcate de o severă involuție.

Drumul spre trecut pare mai ușor decât cel spre viitor

În mentalul social, 15 ani nu ne-au îndepărtat de comunism, despărțirea nu a avut loc, nu am reușit să ne luăm adio de la trecut și nici măcar „să rădem de el”, semnul real al rupturii după unul din „clasicii” comunismului. Dimpotrivă, continuitatea este remarcabilă. Cum remarcă cineva: „ne-ar trebui câteva luni să reconstruim trecutul, ar apare cadre suficiente pentru toate funcțiile, dar pentru viitor, rămâne speranța ca UE să ne tragă de urechi în sus și să ne împingă înainte”. De aici poate și ochii îndreptați rugători spre Occident. Este punctul în care mentalul social și politic coincid – singurul. Dar, cu un mental social obligat să regrete trecutul în domenii esențiale: industrie, agricultură, învățământ etc. nu ne putem imagina o integrare *în timpul ascendent*, ci mai degrabă în unul *circular*, de așteptare a unei minuni și dominat de votul „contra-pentru”. Obsesia călărețului, care a pus șaua invers și crede că galopează înainte devine justificată. Drumul spre trecut pare mai scurt decât cel spre viitor, iar semnele că procesul continuă au și apărut. Asaltul mass-media asupra noii puteri, rezistența structurilor organi-zaționale vechi la schimbare, unele ezitări ale noii puteri, par a fi un alt început al „sărbei pe loc”, dominat de procese specifice „destructurărilor majore” și de începuturi timide ale „noilor structurări”. În aceste condiții, intrarea în UE nu mai apare ca o soluție firească, ci ca un colac de salvare de la potențiale evoluții extremiste.

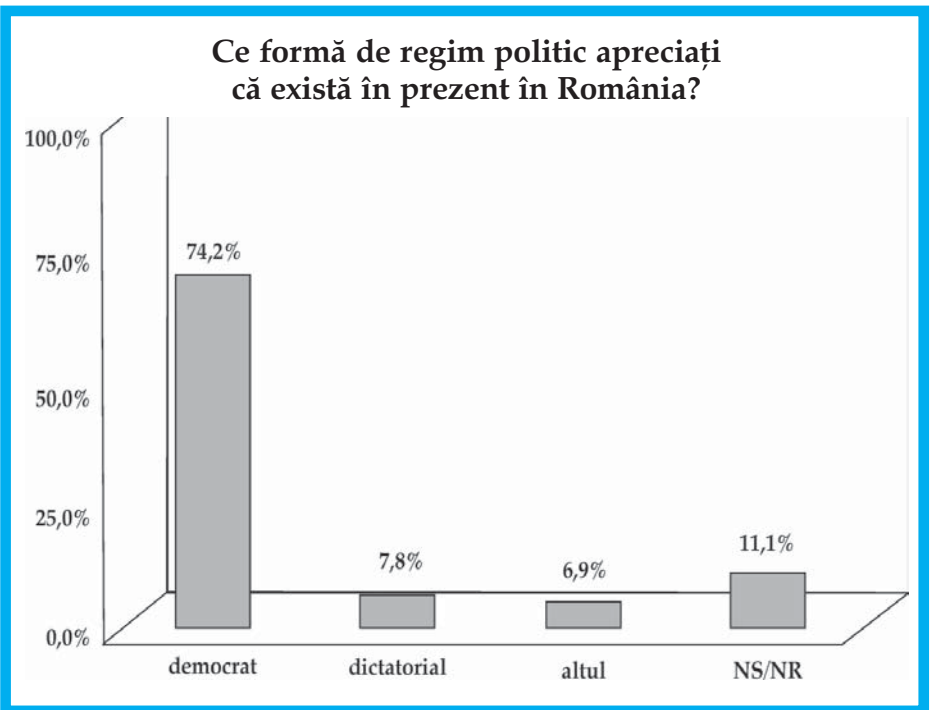
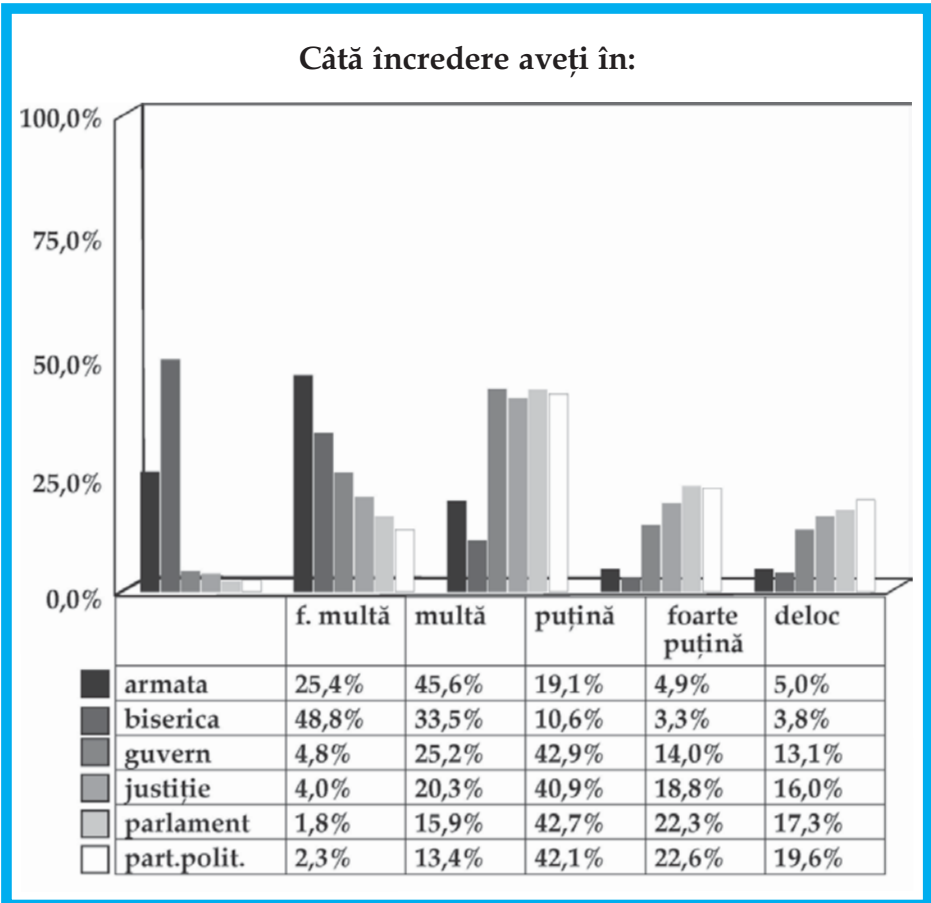
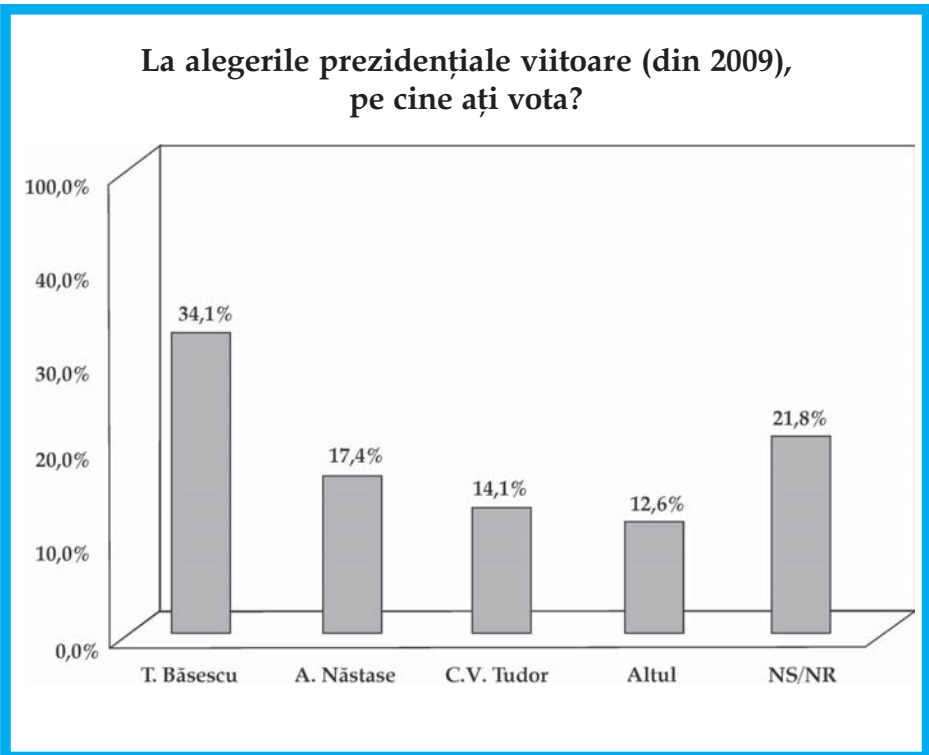
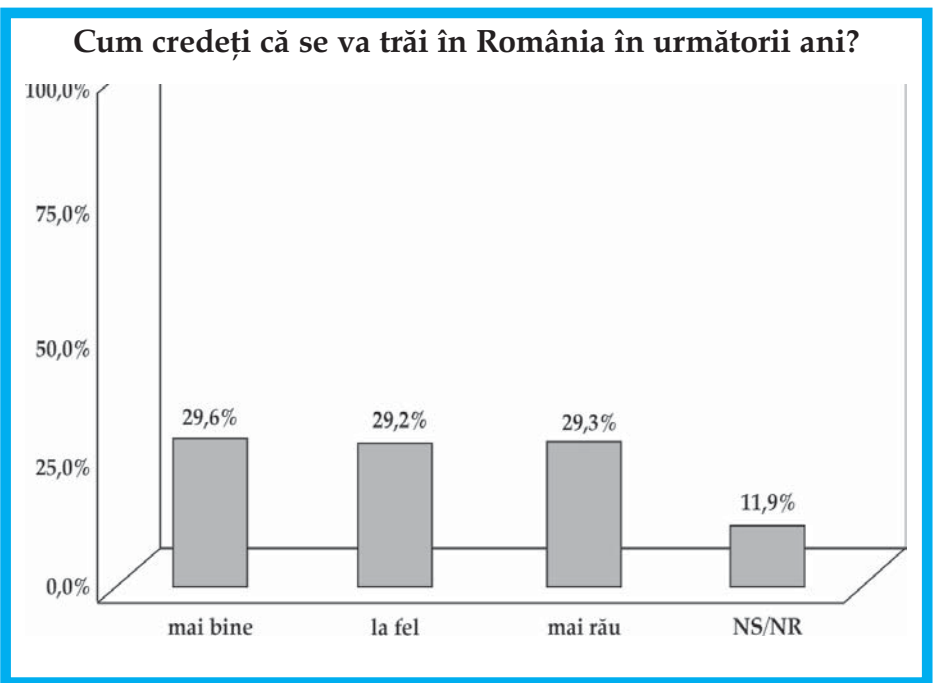
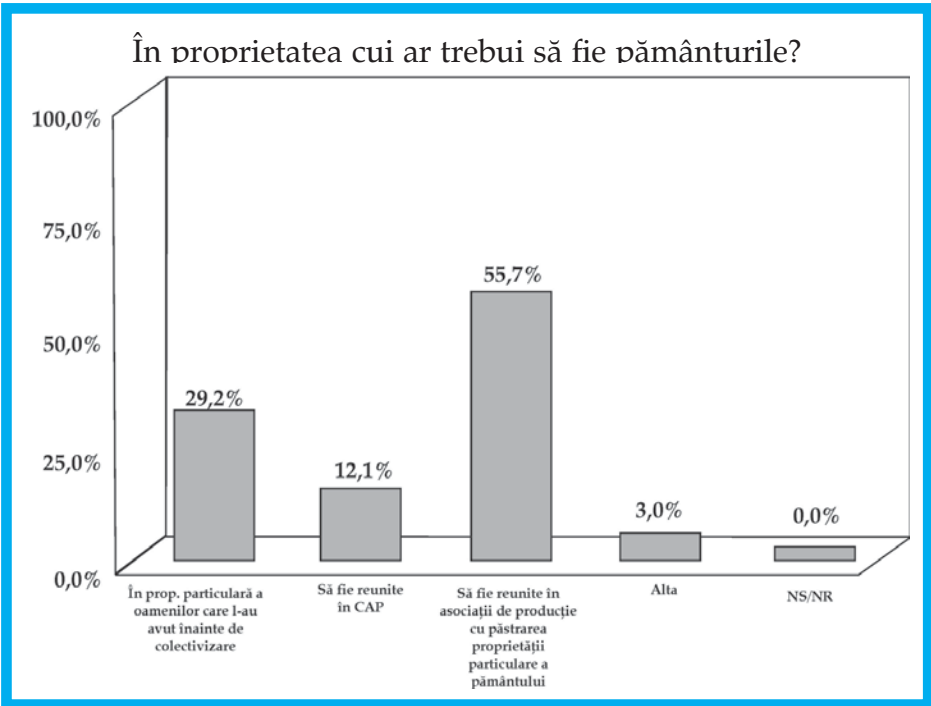
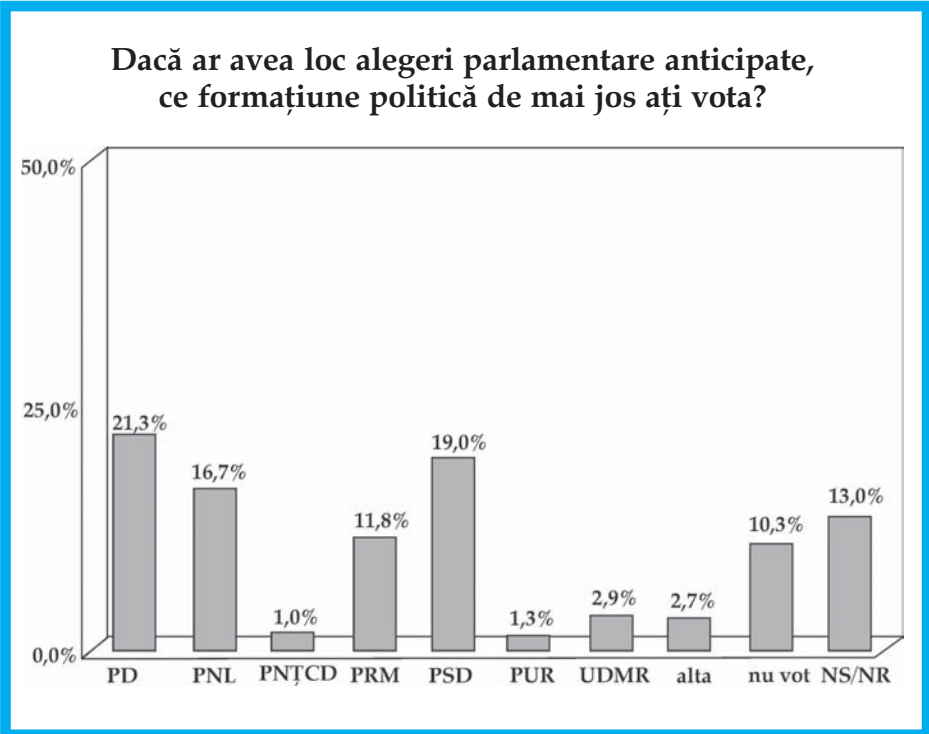
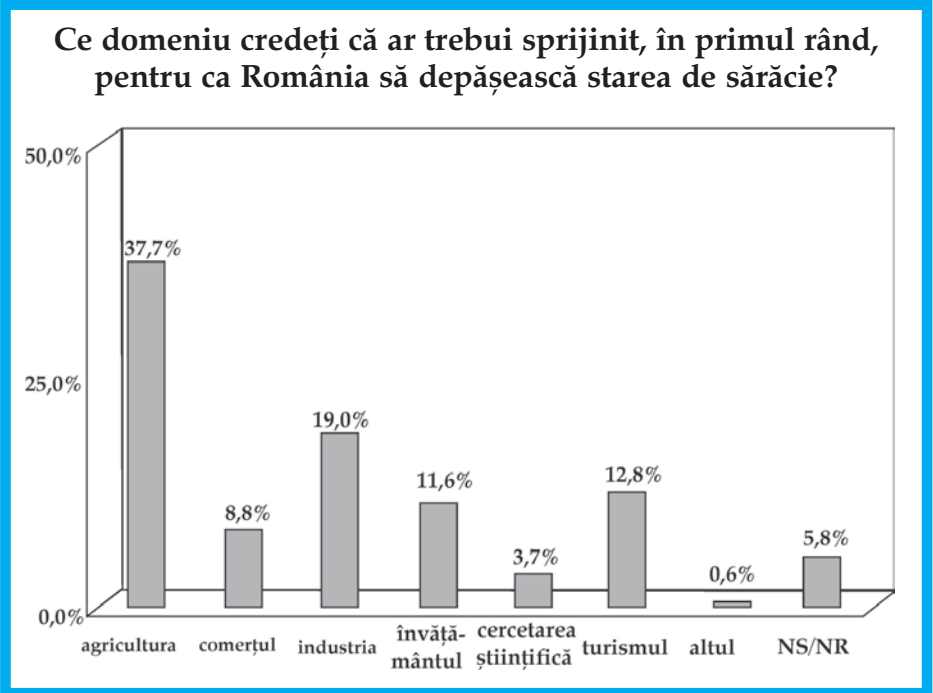
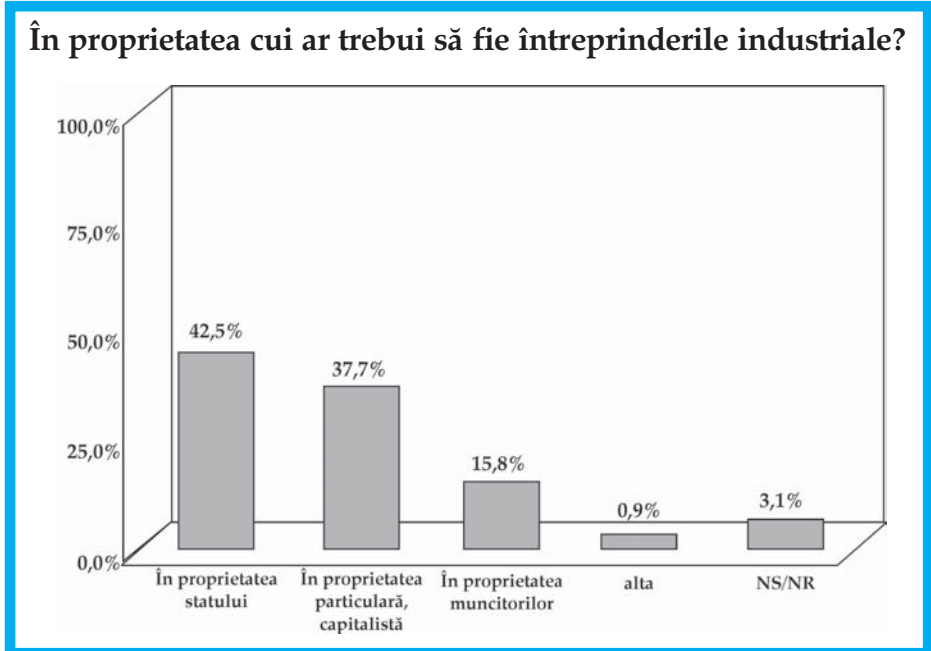
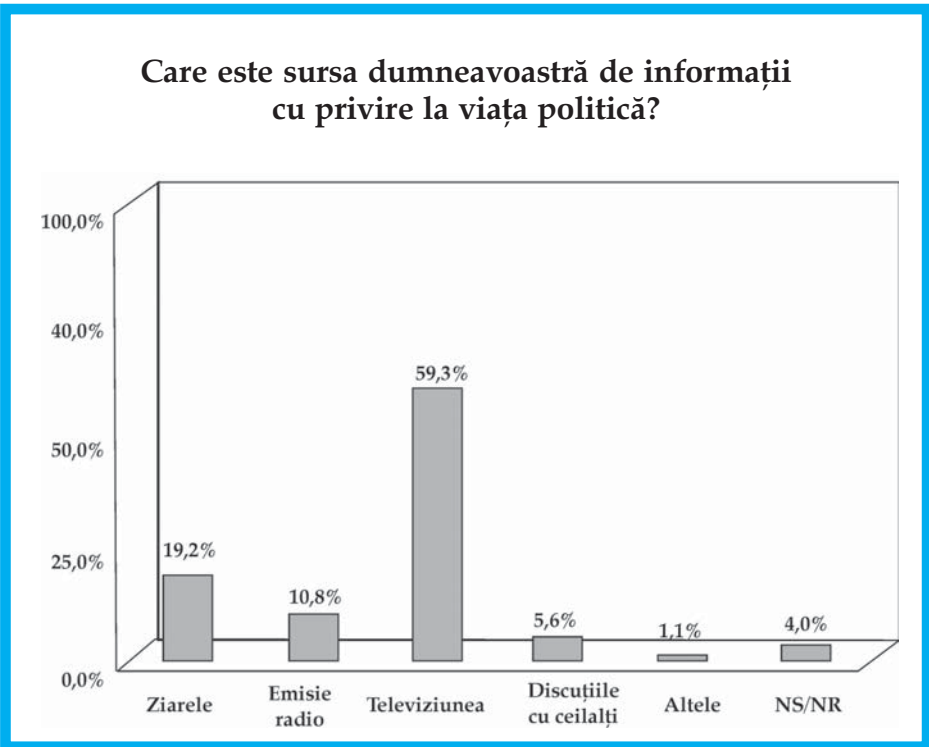
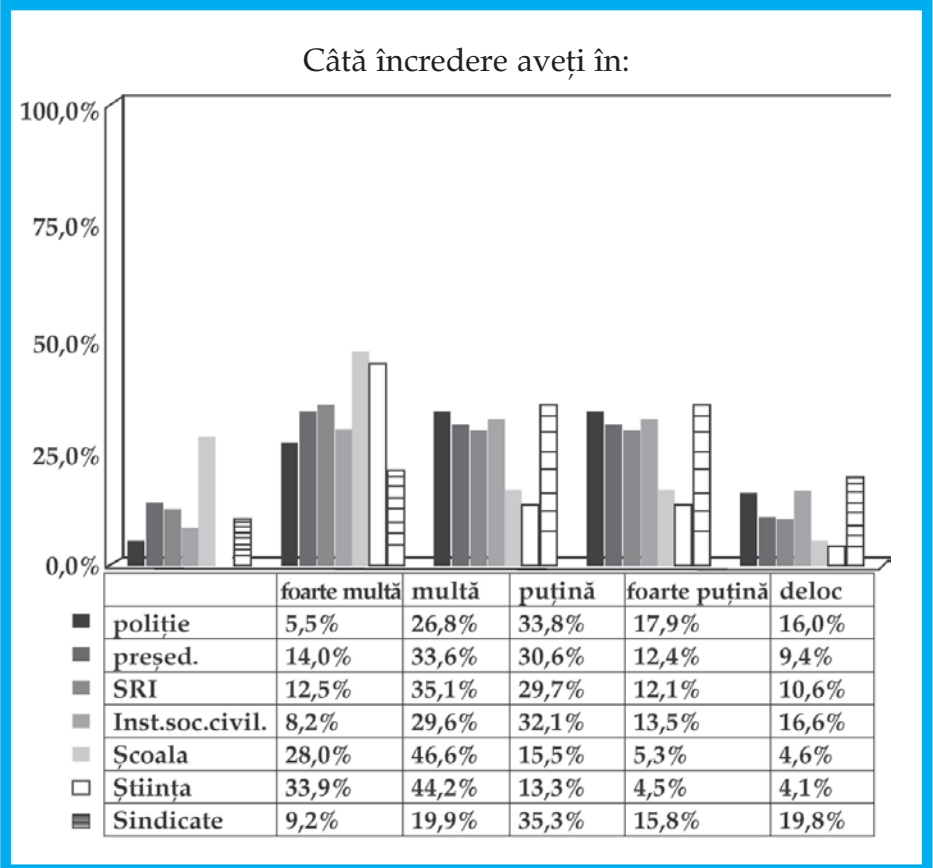
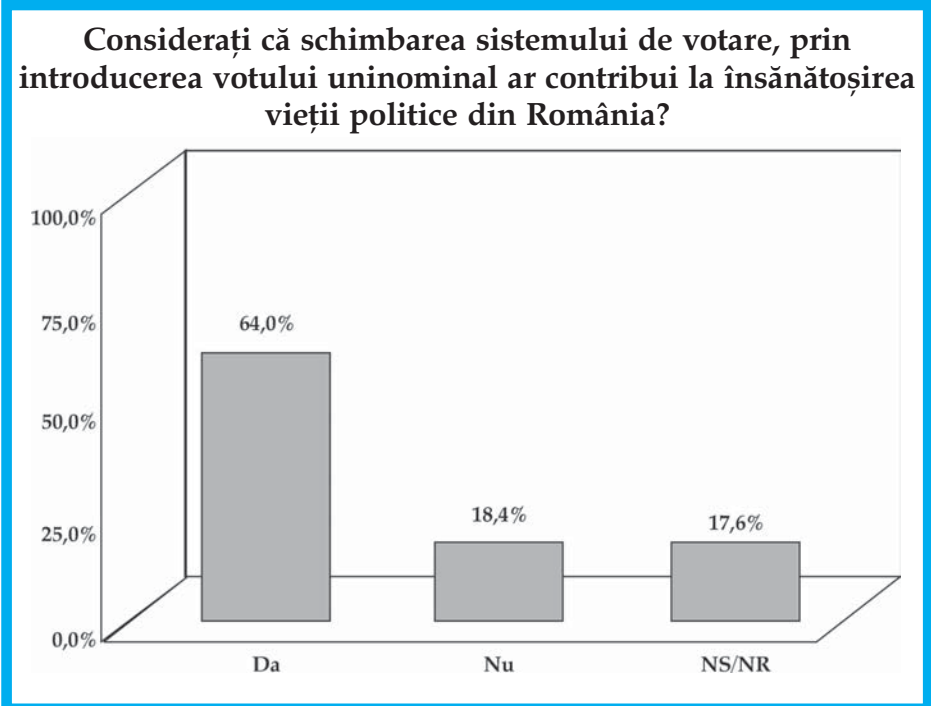
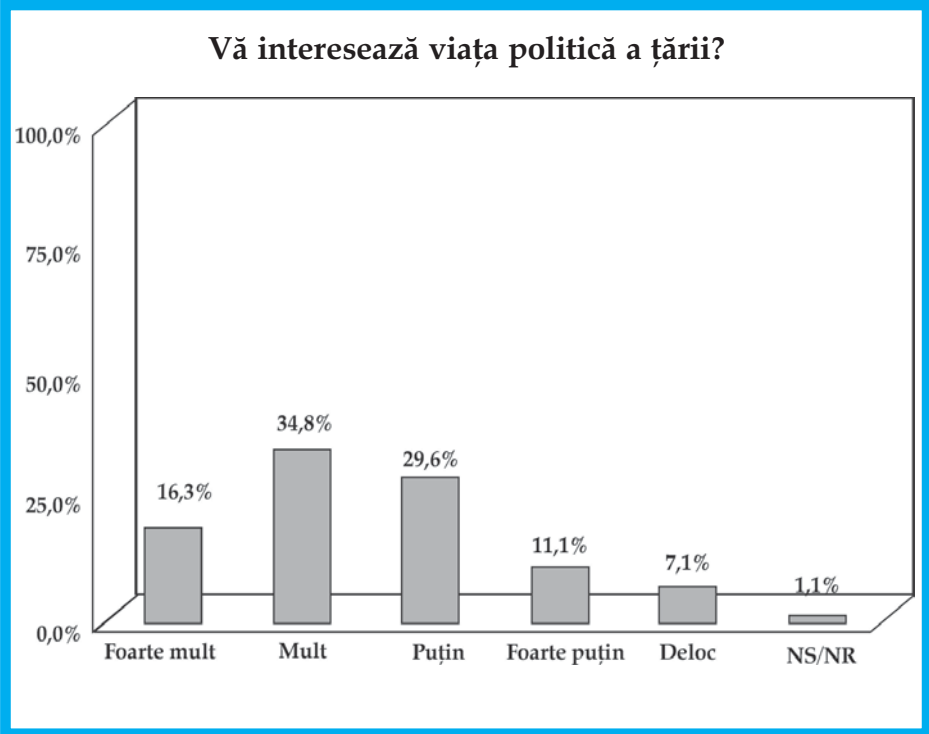
SONDAJ DE OPINIE

efectuat de

Institutul de Sociologie și Opinie Publică

al Fundației România de Măine

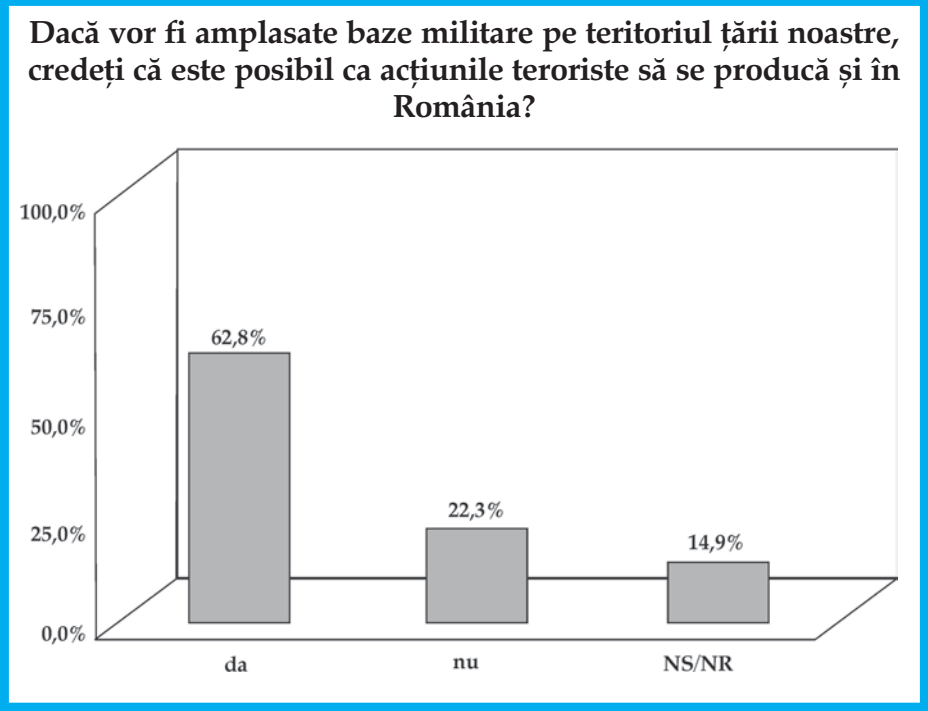
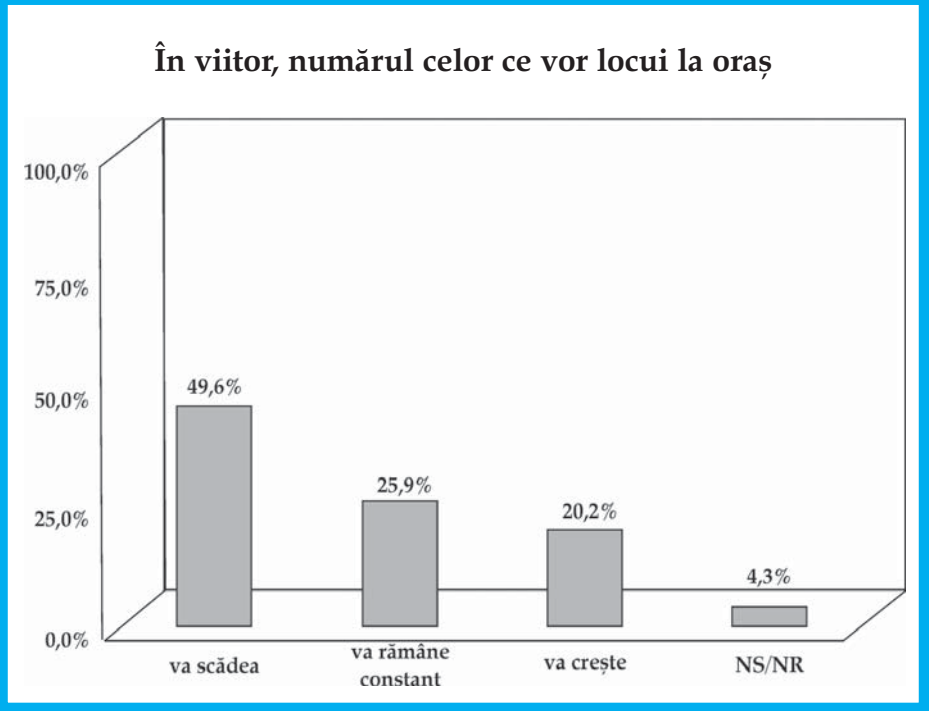
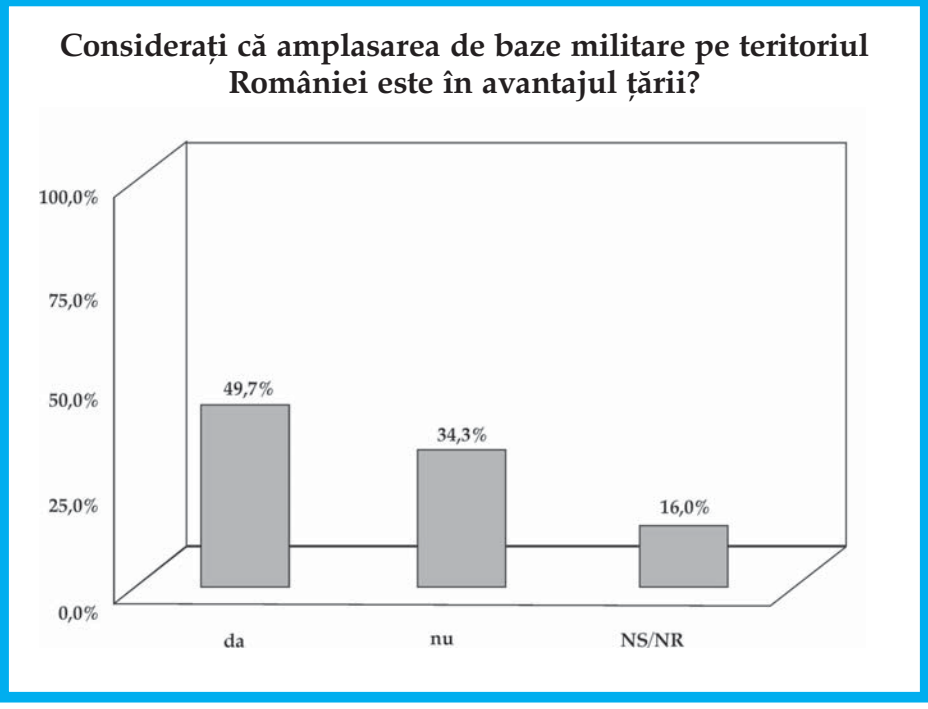
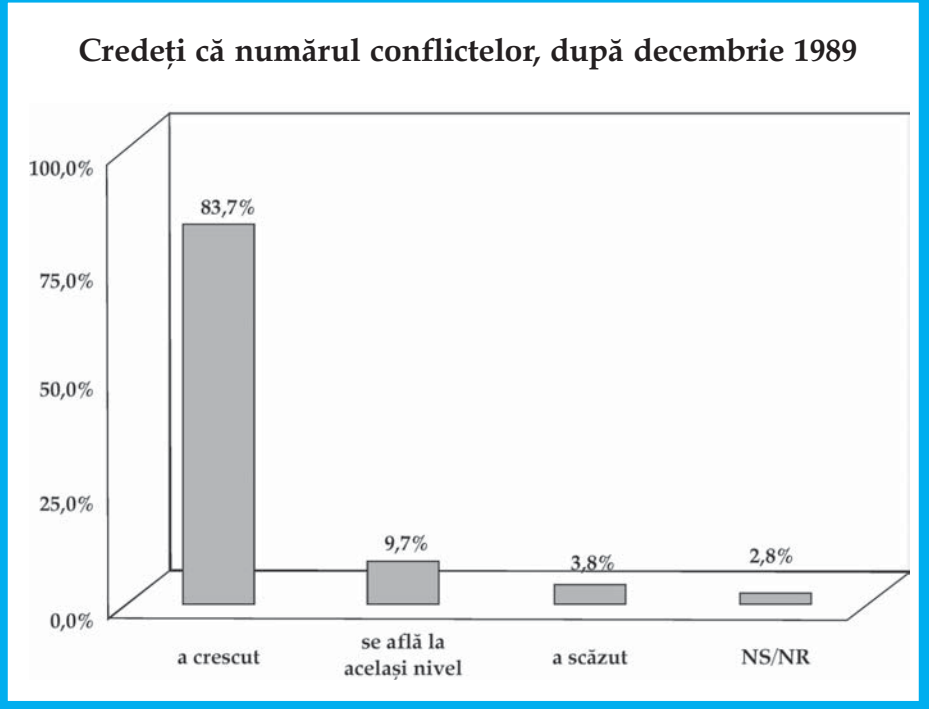
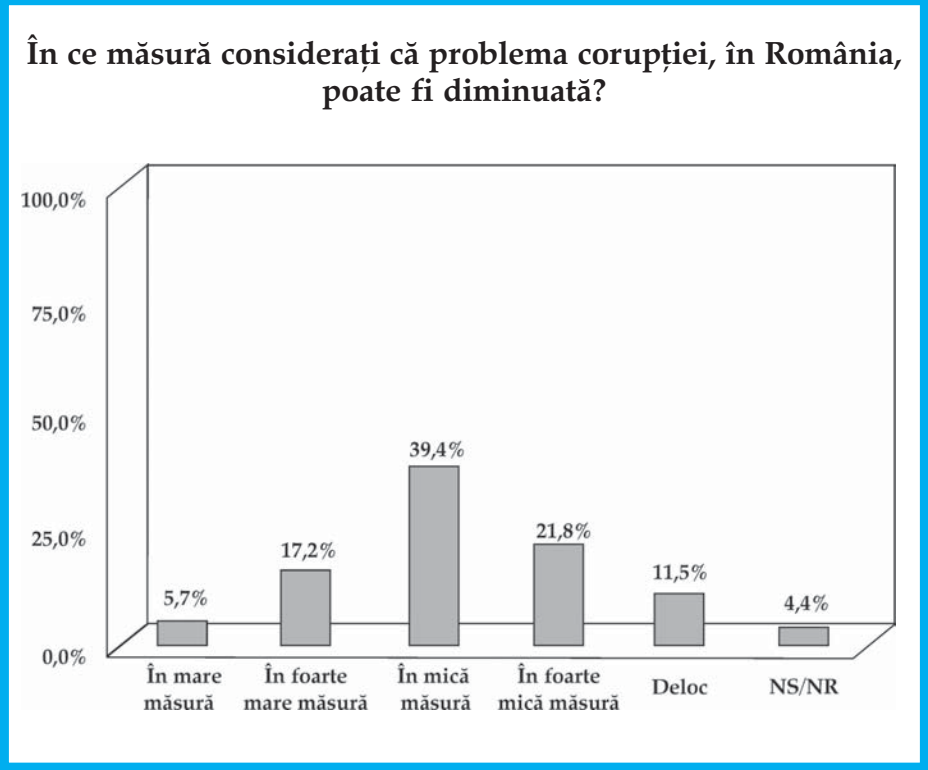
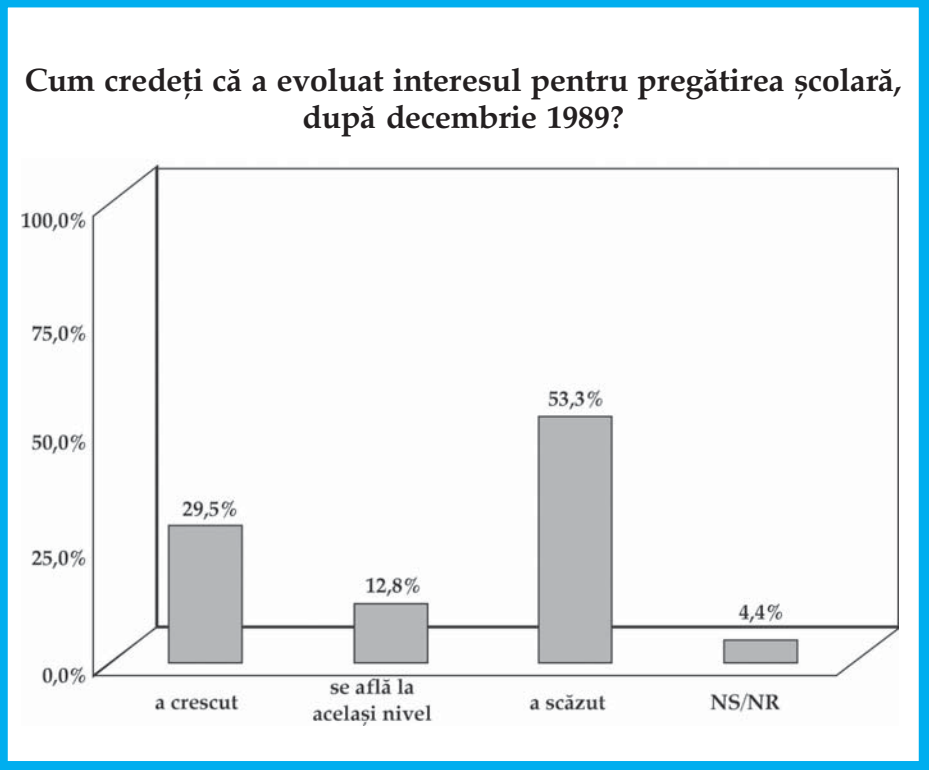
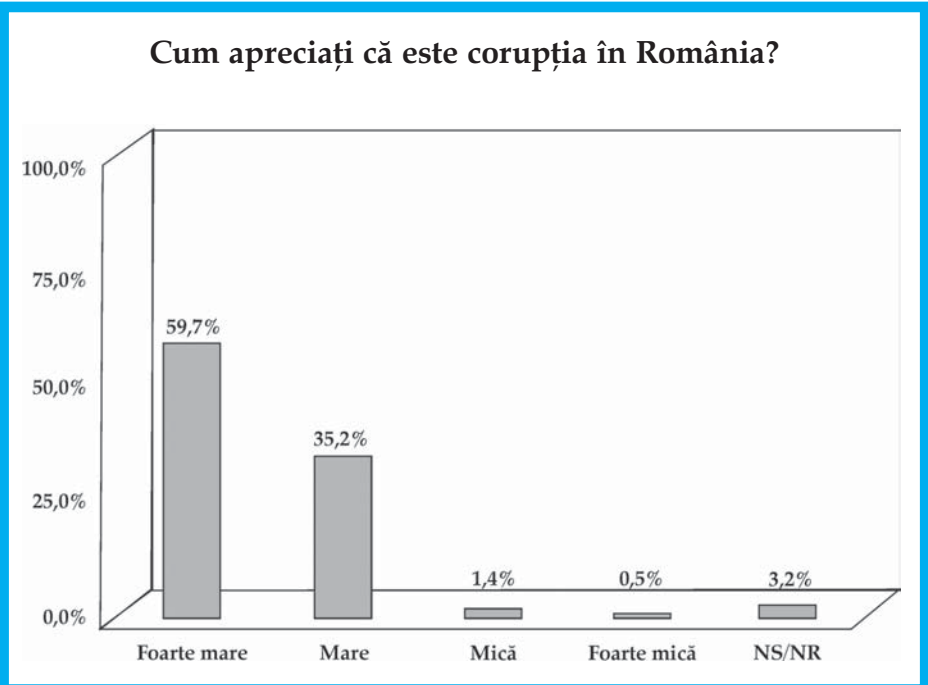
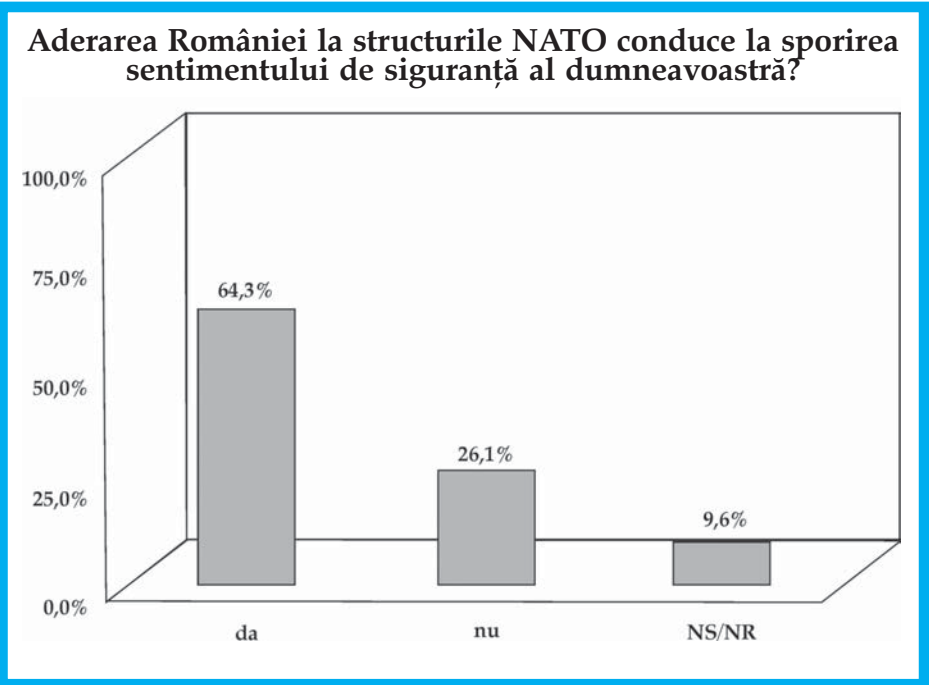
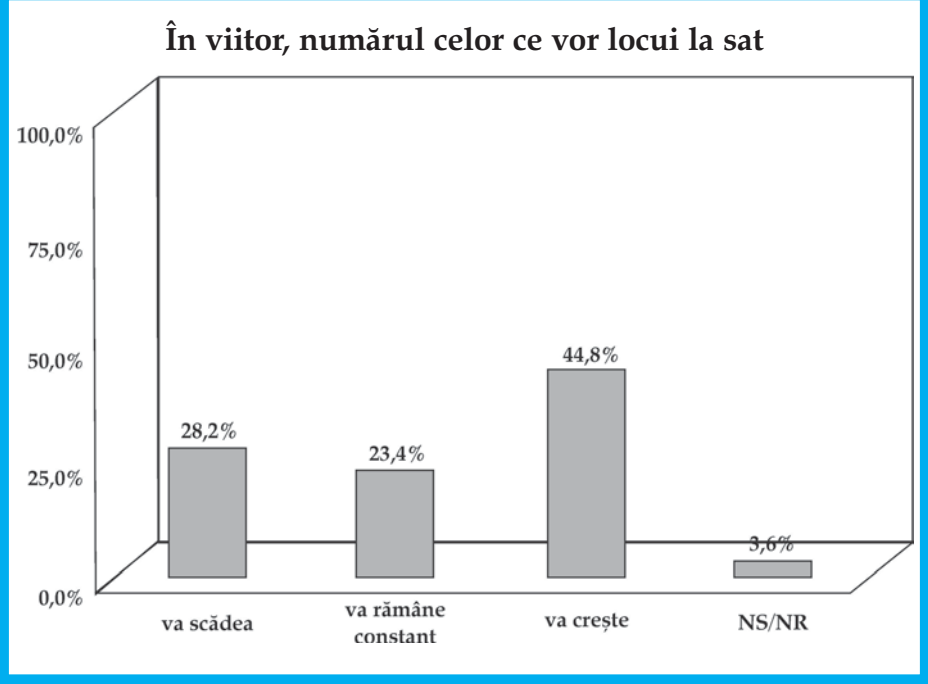
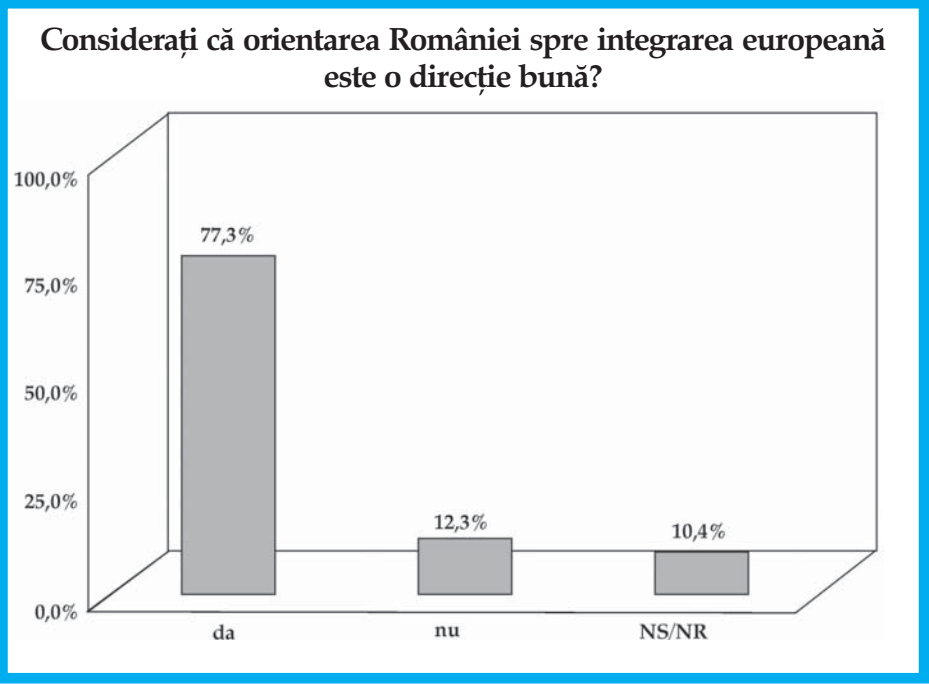
1 – 9 ianuarie 2005

(Continuare în pag.3)

SONDAJ DE OPINIE

(Continuare din pag.2)

Aspecte ale folosirii adjectivelor

Lect. univ. dr. Valeriu MARINESCU
Prodecanul Facultății de Limba și Literatura Română

În limba română, adjectivele după structură (sau după formă) se clasifică în simple (precum „albastru, cinstit, serios” etc.) și compuse, acestea din urmă fiind grupate în două categorii. Prima include adjectivele compuse dintr-un adjectiv și un adverb, aflate în grade diferite de sudură. Ele se scriu obligatoriu cu cratimă, cu liniuță: „nou-născut, nou-venit, sus-citat, sus-menționat, sus-numit, liber-profesionist, drept-credincios”. Altele s-au contopit, s-au sudat, scriindu-se într-o unitate, într-un cuvânt: „atotcuprinzător, atotputernic, atotștiutor, binefăcător, răufăcător, clarvăzător”. În aceste combinații, flexionează, adică își schimbă forma, numai adjectivul, nu și adverbul. Prin urmare, vom spune corect: „Ea este nou-venită”, nu „nouă-venită”; „articole pentru nou-născuți”, nu „articole pentru noi-născuți”; „clarvăzători”, nu „clarivăzători”; „o persoană răuvoitoare”, nu „o persoană reavuitoare”.

Cea de-a doua categorie este aceea a adjectivelor compuse din două adjective care exprimă interferența de culori, de senzații sau de domenii: „alb-argintiu, albastru-deschis, galben-pal, social-politic, tehnico-științific, științifico-fantastic”. În aceste situații, în general, numai al doilea adjectiv flexionează, primul rămânând invariabil, neschimbat. Iată de ce vom spune corect, de pildă, „metodă instructiv-educativă”, nu „metodă instructivă-educativă”. Totuși, câteva combinații de acest fel presupun modificări morfologice și lexicale la ambele adjective, mai ales în limbajul afectiv. Vom spune, de exemplu, „ele au plecat singure-singurele”.

Adjectivele terminate, la masculin singular nearticulat, în vocala „u” precedată de un grup de consoane, dintre care ultima este „l” sau „r” (precum „simplu”, „suplu”, „aspru”, „ilustru”, „mândru”, „sobru” etc.), se scriu, la pluralul nearticulat, cu un singur „i”: „simpli”, „supli”, „aspri”, „iluştri”, „mândri”, „sobri” (exemple: oameni sobri, români iluştri etc.). Cu doi „i” (aşa spunem corect, nu „cu doi de i”!) (vom scrie la pluralul articulat, când adjectivul se află înaintea substantivului: *Iluştrii români au fost primiți cum se cuvine*).

Adjectivele terminate, la masculin singular nearticulat, în „iu” (precum „durduliu”, „zglobiu”), se scriu, la pluralul nearticulat, cu doi „i” („copii zglobii”), iar la pluralul articulat – cu trei „i” („zglobii copii”). La feminin, forma articulată este în „ia”, nu în „iea”: „durdulia”.

Adjectivele tradiționale, terminate, la masculin singular nearticulat, în „l”, pierd această consoană la plural: „chel-chei” (nu „cheli”), „frumușel-frumușei”, „sătul-sătui” (nu „sătuli”). Excepție fac adjectivul „fudul” – al cărui plural este „fiduli” (nu „fidui”) – și adjective neologice precum „credul” (pl. „creduli”), „fidel” (pl. „fideli”), „pal” (pl. „pali”). La adjectivele neologice din limba actuală, nu se mai produc alternanțele fonetice. Prin urmare, sunt corecte următoarele forme: „grotesc-grotescă” (nu „grotească”), „integr – integră” (nu „inteaग्रă”), „livresc – livrescă”, „secret – secretă”, „ipohondru – ipohondră”, „monoton – monotonă”, „confuz – confuzi” (nu „confuji”), „francez – francezi” (nu „franceji”), „obez – obezi”

(nu „obeji”). Fac excepție câteva adjective care s-au impus cu alternanțe vocale: „analog – analoagă”, „omolog – omoloagă”, „snob – snoabă”, „pitoresc – pitorească”. Adjectivele terminate în „x”, pronunțat „cs”, de tipul „fix, mixt, ortodox”, când sunt urmate de desinența de plural „i”, se scriu cu „cs”: „fișci, micști, ortodocși”.

Sufixul adjectival „atic” se scrie și se pronunță cu „i”, nu cu „e”: „molatic”, „sălbatic”, „singuratic”, „tomnatic”, „primăvărat” etc. Sunt neliterare, incorecte formele „molatec”, „sălbatec”, „singuratec”, „tomnatec”, „primăvărteac”.

Rețineți, de asemenea, stimați cititori, că trebuie să scriem și să pronunțăm „z” nu „s” înainte de consoanele „b”, „d”, „g”, „v”. Astfel, sunt corecte formele „zburdalnic”, „zburliț”, „zdravăn”, „zgârcit”, „dezghețat”, „zvelt”, „dezvățat”.

Adjectivele care arată cantitatea nedefinită, precum „mulți, puțini, destui, toți, numeroși, diferiți, diverși”, au o flexiune dublă, cu desinențe, ca orice adjectiv (de exemplu, spunem corect „părerile multor colegi”), și cu prepoziții, ca numeralul (este corect și dacă spunem „părerile a multor colegi”). Însă combinarea celor două tipuri duce la exprimări incorecte; prin urmare, greșim dacă spunem „părerile a multor colegi”.

Adjectivele care arată însușiri, motiv pentru care sunt numite „calificative”, stau de obicei după substantiv: „elev silitor, munte înalt” etc. Face excepție adjectivul „biet”, cu femininul „biată”, care stă numai în fața substantivului.

Spunem „o biată femeie”, dar nu și „o femeie biată”. Când stau în fața substantivului, adjectivele calificative capătă valori expresive: „grea viață, lungă suferință, viteaz domnitor” etc. Adjectivele invariabile provin din adverbe se plasează înaintea substantivului. Astfel, spunem corect „într-o anume măsură, asemenea întâmplare, așa exemplu, atare situație”.

Câteva adjective au un sens diferit în funcție de topică. Dacă spunem „o întâmplare adevărată”, ne referim la „o întâmplare reală”; dacă însă vom spune „a fost o adevărată întâmplare că ne-am întâlnit”, sensul adjectivului se schimbă; interlocutorul nostru va înțelege că „a fost chiar o întâmplare că ne-am întâlnit”.

Înceiem acest articol cu o listă de adjective care pun probleme în scriere și în rostire. Formele corecte, literare sunt subliniate: cocoșat (nu „cocoșeat”), monstruos (nu „monstros”), musculos (nu „mușchiulos”), sașiu (nu „șașiu”), smintit (nu „zmintit”), urias (nu „urieaș”), afectuos (nu „afectos”), bine-credincios (nu „binecredincios” și nici „bine credincios”), bine crescut (nu „binecrescut” și nici „binecrescut”), binevoitor (nu „bine-voitor” și nici „bine voitor”), cuvincios (nu „cuvincios”), escroc (nu „excroc”), excentric (nu „escentric”), extravagant (nu „estravagant”), loial (nu „loaial”), liber-cugetător (nu „liber cugetător” și nici „libercugetător”), mișei (nu „mișeli”), neghiob (nu „negheob”), nerod (nu „nărod”), răuvoitor (nu „rău-voitor” și nici „rău voitor”), sceptic (nu „șceptic”), snoabă (nu „snobă”), urăcios (nu „uricios”), ursuzi (nu „ursuji”), luxos (nu „luxuos”), maiestuos (nu „maiestos”).

Să vorbim,
să scriem
corect
românește

Consultație pentru studenți • Consultație pentru studenți

DE LA ETNOGENEZA ROMÂNILOR LA FORMAREA NAȚIUNII ROMÂNE MODERNE

Puterea de rezistență în fața forței ostile și vigoarea creației în cele mai diverse domenii au fost coordonate ale istoriei poporului român; ele i-au permis să-și păstreze în cursul secolelor ființa statală, să contribuie la apărarea civilizației europene, să sprijine aspirațiile de libertate ale altor popoare și să dezvolte forme de civilizație pline de originalitate, definitorii pentru identitatea sa în contextul popoarelor europene.

I. REZISTENTA DACO-ROMANĂ ȘI CONTINUAREA ROMANIZĂRII LA NORDUL DUNĂRII DUPĂ RETRAGEREA AURELIANA

În condițiile crizei care se manifesta în Imperiul roman, agravată de presiunea populațiilor „barbare”, împăratul Aurelian a hotărât retragerea din Dacia în anii 271–275 a armatei romane, a aparatului administrativ și a unei părți a populației urbane. Majoritatea populației, constituită din țărani romani și din daci romanizați, a rămas însă pe loc, continuând să fie în strânsă legătură cu romanitatea sud-dunăreană. Aceste legături s-au manifestat, atât prin treceri de populație dintr-o parte în alta a fluviului, cât și prin acțiunile politico-militare ale Imperiului roman la nordul Dunării, care au culminat cu restaurarea parțială a stăpânirii romane la nord de fluviu în timpul împăraților Constantin cel Mare (307-337), Valens (364-378) și Justinian (527-565).

În perioada marii migrații a populațiilor „barbare”, în Dacia – ca și în alte părți, din care s-a retras administrația romană, – a avut loc un fenomen de ruralizare, „Satul a devenit – remarcă N. Iorga – un punct mult timp forma firească de organizare a strămoșilor noștri”. Populația orașelor n-a dispărut, ci, decăzând, a intrat în rândul țăranimii, care a rămas să reprezinte tradițiile de cultură română și idealul social de libertate al dacilor.

Virtual, continuând să se considere ca parte integrantă a Romaniei – cum se numea de către „barbari” Imperiul roman și mai târziu cel romano-bizantin – populația romanizată din Dacia gâseă ca ea însăși reprezentă față de „barbarii” stabiliți în vecinătatea sau pe teritoriul ei o Romanie, o țară de romanitate ai cărei locuitori se intitulau cu mândrie romani sau romeni. Invaziile repetate, ca și dominația „barbarilor” au sfărâmat unitatea Romaniei nord-dunărene, au făcut ca ea să se desfacă, să se fragmenteze în mai multe Romanii, care păstrau însă conștiința unității etnice a întregului și a ordinii de care dispuseseră în Imperiul roman.

Aceste **Romanii populare** sunt numite în izvoare cu un termen de origine cello-germană, preluat apoi de slavi, și **vlahii**, adică ținuturi locuite de vlahi, înțelegând prin aceștia vorbitori de limbă latină. **Daco-romanii**, ei înșiși, nu s-au numit niciodată vlahi, ci și-au zis – de la romani – **rumâni**, înlocuind, potrivit spiritului limbii noastre, vocala o în **u** și pe a în **ă**. La rândul-i, țara formată din contopirea **Valahiilor nord-dunărene** nu s-a numit Vlahia sau Valahia, ci **România**. Pentru a dovedi romanitatea poporului român, cronicarii din secolele XVII-XVIII au invocat, printre argumentele aduse, însuși numele de **român-romănesc**, răspândit în toate părțile locuite de români.

„Numele cel mai adevărat, autentic, de la primul descălecat prin Traian este – scria Miron Costin – **rumân sau romanus**, care nume acest popor l-a păstrat întotdeauna între dânsii.... Același nume este dat îndeobște și muntenilor și moldovenilor și celor ce locuiesc în țara Transilvaniei. Rumân este un nume schimbat în curgerea anilor din roman Un alt nume ei înșiși nu au primit între dânsii niciodată”. Cărturarul domn al Moldovei, Dimitrie Cantemir, arăta și el că „Neamul moldovenilor, muntenilor și ardelenilor cu toții cu un nume de obște Români se cheamă”.

În perioada migrațiilor „barbare”, Romaniele din spațiul carpato-dunăreano-pontic, **Țările Românești (Terrae Blacorum** – în izvoarele de limbă latină sau **Vlahiile**, în izvoarele slave) erau conduse de elemente ridicate din mijlocul locuitorilor lor, care purtau numele latin de **judeci** (de la judex), care a fost redat mai târziu, în urma coabitării cu slavii, prin denumirea slavă de **czecz**. Aceștia, cu ajutorul **bătrânilor** din sate (**jurafi**), asigurau ordinea, judecau pricinile vite între locuitori. Din rândul **czeczilor** s-au recrutat apoi **voievozii**, conducătorii militari prin excelență.

Invazia populațiilor „barbare” a produs mari pagube materiale și pierderi umane în rândul strămoșilor noștri. Ei și-au păstrat însă nealterată individualitatea în mijlocul atător înclcări și frământări dramatice. „Potopul de barbari și furturile veacurilor ce au trecut peste pământul vechii Dacii – avea să scrie Nicolae Bălcescu – nu i-au putut clintii pe români, care s-au păstrat în toată întinderea Daciei, cu limba și obiceiurile străbune, cu caracterul moștenit de la daci și romani”.

Și când, în secolul al IX-lea, românii au trecut de la rețeaua de obști rurale și salba de „țări” la forme politice superioare de organizare – cnezate și voievodate – care aveau aspecte comune pe întreg teritoriul locuit de români –, ei au trebuit să le apere prin luptă, înfruntând cu bărbăție atacurile unor adversari numeroși.

II. CĂTRE DEFINIREA IDENTITĂȚII STATALE A ROMÂNILOR

În cronica sa, *Gesta Hungarorum*, Anonymus, Notarul regelui Bela al III-lea al Ungariei, a transmis informații prețioase cu privire la organizarea politică a Transilvaniei în secolul al X-lea, la existența voievoadelor din Crișana, Banat și Podișul Transilvaniei. Voievozii români – relata Anonymus – socoteau libertatea bunul cel mai de preț, fiind gata să o opere cu toată energia și resursele de care dispuneau.

Procesul de strângere la un loc, într-un singur stat, a formațiunilor politice românești – cnezate și voievodate –, de refacere a Romaniei nord-dunărene a fost frânat de năvălirea ultimului val al populațiilor migratoare: pecenegi, uzi, cumani și tătari, iar în Transilvania, și de tendințele de expansiune ale Regatului maghiar.

A trebuit să treacă o lungă perioadă de timp pentru ca forțele constructive să devină suficient de viguroase spre a zădărnici acțiunea factorilor care împiedicau reconstituirea în formă românească a întregului politic pe care-l reprezentase, în Antichitate, Dacia.

Transilvania, care prin poziția ei geografică și dezvoltarea istorică tindea să devină, o dată cu secolul al X-lea, centrul polarizator de viață politică românească, a căzut, după o rezistență îndelungată (secolele XI-XIII), sub stăpânirea Regatului maghiar. Acesta a trebuit să recunoască însă autonomia Transilvaniei, care a continuat să fie cărmuită – ca și celelalte Țări Românești, de la sud și est de Carpați – de un **voievod**.

Voievozidul Transilvaniei dispunea de o largă autoritate. Spre deosebire de voievozii din Țara Românească și Moldova, el nu se intitula „de sine stătător”, „singur stăpânitor”; depindea de coranaa Ungariei, fără ca această dependență să fi influențat fondul autonom al organizației voievodale.

Dacă împrejurări externe au făcut ca primul stat românesc independent să nu se realizeze în Transilvania, istoria a oferit în schimb acestei provincii intracarpatică locul de **matcă**, de **rezervor etnic** pentru celelalte provincii românești; ea a pulsat la sud și est de Carpați energii umane cu rosturi însemnate în strângerea la un loc, în state românești de sine stătătoare, a formațiunilor politice existente aici.

Revărsările de populație, mai ales din regiunile mărginașe ale Transilvaniei, au făcut ca cei doi versanți ai Carpaților, denumiți plastic „șira spinării” poporului român, să fie nu numai teritorii de maximă demografică românească – și este semnificativ faptul că formarea statelor românești independente a pornit de aici –, ci și regiunile care au menținut și simbolizat tot timpul unitatea românească din cele trei provincii: Transilvania, Țara Românească, Moldova. Regalitatea maghiară s-a văzut obligată să admită ca reală această unitate și să fie de acord – când raporturile ei cu domnii Țării Românești și Moldovei erau bune – cu extinderea autorității acestora și în ținuturile din Transilvania în care, din cauza vecinătății cu Țara Românească și Moldova, puteau fi impuse mai greu orânduielile Regatului maghiar.

În secolele XIII-XIV, procesul de constituire a statelor românești independente a fost însoțit de lupta lor pentru a-și afirma identitatea politică împotriva direcțiilor de expansiune a unor state vecine mai puternice, cum era Regatul ungur și cel polono-lituanian, iar mai târziu Imperiul otoman.

O primă încercare de a împiedica o instăpânire a Regatului maghiar la sud de Carpați s-a soldat cu moartea eroică, în 1279, a voievozului Litovoi. Acesta a devenit simbol al ideii de independență, idee care avea să se transforme la scurt vreme după jertfa lui în manifestări energice de înlăturare a infiltrărilor de stăpânire străină la sud de Carpați.

Izbdă în bătălia de la Posada din 1330, reputată în Țara Românească de Basarab „Intemeietorul”, și acțiunea victorioasă a lui Bogdan I în Moldova, la 1359, au consfințit afirmarea independență a statelor românești.

Paralel cu procesul de constituire a statelor românești de la sud și est de Carpați se desfășura un proces similar în zona sud-dunăreană. Aici se desfășura un șir de răcoale antibizantine, la care participau populații sud-dunărene, bulgari, sârbi și albanezi, cărora li s-a alăturat adesea și românii greacă din zonă.

Un moment important în istoria popoarelor sud-est europene l-a constituit revolta din toamna anului 1185 a bulgarilor și românilor (vlahilor) sud-dunăreni în frunte cu Asan și Petru, care au pus bazele țaratului de la Târnovo. Românii sud-dunăreni, descendenții vechii populații trace romanizate, popoulau întine regiuni sud-dunărene, în Serbia, Bulgaria, Macedonia și Thesalia, grupul din Haemus (Balcani) fiind unul dintre cele mai însemnate. Asan și Petru erau membrii unei familii de mici nobili români din Haemus. Ei s-au ridicat la luptă în fruntea românilor din regiune și au atras în acțiune și pe bulgari. În anii care au urmat declanșării revoltei au avut loc lupte grele între româno-bulgari și bizantini, în care conducătorii mișcării au găsit refugiu și sprijin material la românii nord-dunăreni.

Victoriile reputeate de răscăltul împotriva Bizanțului au dus la crearea statului ce ținea seama de tradiția politică a primului țarat și care a intrat în istorie sub numele de cel de-al doilea țarat bulgar sau, după componența etnică a participanților la înfăptuirea lui, **țaratul vlaho-bulgar**.

Din acest țarat s-au desprins, în secolul XIV, țaratele de Târnovo și de Vidin, precum și un stat pontic din care se va dezvolta **statul Dobrogea**. Acesta grupa orașele de la Marea Neagră și asigura legătura lor cu Imperiul Bizantin.

La mijlocul secolului al XIV-lea, frământările din Bizanț, generate de luptele pentru tron, au prilejuit un fel de legitimare a existenței statului Dobrogea. În 1346, conducătorul statului Dobrogea, Balica, a intervenit în luptele din Bizanț. După moartea lui, la conducerea statului a ajuns Dobrotici. Vasał, la început, Bizanțului, care i-a acordat titlul de despot, Dobrotici a intrat ulterior în conflict cu împăratul Ioan al V-lea Paleologul, care a fost constrâns, în cele din urmă, să recunoască autonomia țării lui Dobrotici.

Exercitarea autorității lui Dobrotici până la Dunăre l-a angajat într-un război lung cu genovezii, care formaseră factorii la Vicina și Licostomo și voiau să-și asigure monopolul tranzacțiilor comerciale în această regiune. Pentru a face față împotrivirii negustorilor genovezi, aliați cu Imperiul otoman, Dobrotici a desăvârșit organizarea formațiunii statale pe care o conducea. Aceasta a devenit, după 1371, un important factor politic în Peninsula Balcanică. Ea avea să se numească Dobrogea, după numele celui care a reușit s-o impună ca entitate politică pe plan sud-est european.

În anul 1388, o mare expediție otomană condusă de vizirul Ali-pașa amenința să transforme în pașalac teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră. Intervenția energică a lui Mircea cel Bătrân, domnul Țării Românești, a împiedicat ca Dobrogea să ajungă sub stăpânire turcească și a unit-o cu Țara Românească. După câteva decenii, Dobrogea avea să cadă, în 1417, pentru mai mult de patru secole și jumătate, sub stăpânire otomană.

III. ÎN APĂRAREA ȚĂRII ȘI A CREȘTINĂTĂȚII

Istoria Țărilor Române a cunoscut, în secolele XIV-XVI, o splendidă perioadă de înflorire a statalității românești. Consolidarea și dezvoltarea internă economică, politică și culturală s-au asociat strâns cu afirmarea viguroasă a

Facultatea de Istorie

Istoria medie

a românilor

(secolele IX-XVI)

Prof. univ. dr. **Ștefan ȘTEFĂNESCU**

Membru al Academiei Române

Țării Românești, Moldovei și Transilvaniei în raporturile internaționale europene, în primul rând în centrul și sud-estul Europei.

Este epoca marilor domnitori și comandanți de oști – **Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Vlad Tepeș, Ștefan cel Mare, Radu de la Afumați, Petru Rares** – care vor apăra cu bărbăție, cu iscusință și cu energie militară și diplomatică remarcabilă, timp de un secol și jumătate, Țările Române împotriva valului otoman amenințator. Folosind o tactică decevătă, ridicând oști de până la 40.000-60.000 de oameni, mobilizând, în eforturi eroice, toate resursele pământului românesc, acești domnitori au transformat Țările Române într-un puternic zid de apărare a independenței și libertății poporului nostru, ca și într-o „Poartă a Creștinătății” – cum spunea însuși marele Ștefan Voievod.

Lupta dusă de poporul român, în contextul prăbușirii puterii de rezistență a sud-estului european, iar mai târziu a regalității maghiare, în fața puterii otomane, a dobândit o semnificație specială, de ordin general-european.

Rolul de apărare a civilizației europene, pe care l-aveau Țările Române, era recunoscut ca atare de puterile europene, de conducători de state, de oameni politici, de cronicari ai vremii. Voievozii români, prin victoriile reputeate, au intrat în istorie nu numai ca vâlcenii apărători ai țării lor, ci și ca eroi ai întregii „Creștinătăți” – termen prin care era desemnată ideea de unitate europeană.

Mircea cel Bătrân era socotit „principe între creștini cel mai viteaz și cel mai ager”, **Iancu de Hunedoara** era văzut ca „atletul cel mai puternic al lui Hristos”, **Vlad Tepeș** a dat naștere, prin faptele lui de armă, unei întregi literaturi meșteșug; **Ștefan cel Mare** era apreciat ca „foarte rafinat și foarte fin în meșteșugul războiului”, ca unul dintre „eroii secolului al XV-lea”.

În cursul luptei pentru independență, pe trunchiul viguros al unității etnolingvistice, s-a manifestat în secolele XIV-XVI, un fel mare diferite și de manieră elocventă, tendința de unitate politico-statală. Este caracteristică în această privință politica de largi orizonturi dusă de Mircea cel Bătrân. Lucid în aprecierea forței unite a Țărilor Române, el a realizat o strânsă colaborare cu Petru I Mușat și Alexandru cel Bun, domni ai Moldovei, și cu Ștîbor, voievozidul Transilvaniei.

În 1388, cum s-a amintit deja – în cursul expediției conduse de vizirul Ali-pașa împotriva statului dobrogean – când Dobrogea era în primejdie să cadă sub stăpânire otomană, fapt ce ar fi periclitat însăși existența Țării Românești, Mircea cel Bătrân a intervenit, reușind să salveze situația și să realizeze, prin unirea Țării Românești și a Dobrogei, un singur corp politic, în stare să înfrunte agresiunea otomană.

Prin reunirea teritoriului dintre Dunăre și Mare cu cel dintre Carpați și Dunăre, Mircea cel Bătrân adăuga titlului său de „voievod al Țării Românești, duce de Făgăraș și Amlaș, Comite de Severin” și pe cel de „despot al pământurilor lui Dobrotici și domn al Dărstorului”. Prin această victorie, Mircea cel Mare refăcea pe o treaptă superioară a evoluției istorice, în formă românească, vechea unitate din vremea dacilor a ținuturilor din stânga Dunării cu teritoriul dintre Dunăre și Mare.

Prin stăpânirea litoralului dobrogean și îndeosebi a gurilor Dunării, Țara Românească se încadra nu numai în circuitul comercial continental, dar și în cel maritim. Dejneră de către domnul român la importanțelor puncte strategice de mare valoare economică cum erau Chilia, Isaccea, Silistra, Giurgiu, Turnu și Severinul reprezenta instăpânirea totală de către români a accesului spre „Marea Cea Mare”.

Mircea I Voievod a fost – s-a spus – un adevărat „adunător de pământ românesc”. Țara Românească a cunoscut în vremea lui cea mai mare întindere pe care a avut-o vreodată. Puterea pe care Mircea cel Bătrân și-a creat-o – prin măsurile întreprinse pe plan intern – și autoritatea de care se bucura au făcut ca el să fie nu numai un vajnic apărător al Țării Românești, dar și un protector pentru celelalte provincii românești, Moldova și Transilvania. În anul 1400, el a intervenit în luptele pentru domnie în Moldova și a determinat înscăunarea pe tron a lui Alexandru cel Bun.

Într-o perioadă în care tulburările politice interne ale Regatului maghiar îl împiedicau pe regele Sigismund să-și exercite autoritatea efectivă în Transilvania, ținuturile acesteia dispre Țara Românească au fost supuse autorității lui Mircea cel Bătrân. Dacă adăugăm la acestea că după 1403 – când a ocupat Chilia de la genovezi – Mircea cel Bătrân și-a întins stăpânirea „către părțile tătarești”, căpătâim imaginea nu numai a întinderii statului românesc condus de Mircea cel Bătrân, dar și a rolului jucat de el în conducerea politicii de apărare general românească.

Unii dintre urmașii lui Mircea cel Bătrân, ca, de pildă, Alexandru Aldea, solicitând sprijin, arătau conducătorilor orașelor din Transilvania că dacă va „pietri” țara lor va „pietri” și Transilvania și că în interesul luptei împotriva turcilor era necesară unirea eforturilor lor. În această direcție va acționa cu energie, spre mijlocul secolului al XV-lea, **Iancu de Hunedoara**, voievod al Transilvaniei (1441-1446) și apoi guvernator al Ungariei (1446-1453), cel care va realiza o adevărată confederae a forțelor militare ale Țărilor Române în lupta împotriva Imperiului otoman.

În vremea lui Iancu de Hunedoara, data fiind calitățile acestuia de iscusit și temerar comandant de oști, **Transilvania a jucat un rol important în conducerea luptei Țării Române împotriva turcilor**, luptă ce a unit sub același drapel pe românii din cele trei țări, cu consecințe însemnate nu numai pe planul succeselor militare, al victoriilor reputeate, ci și pe planul întăririi conștiinței unității etnice românești. Rolul jucat de Transilvania la mijlocul secolului al XV-lea se explică și prin împrejurările economice, care făceau din unele orașe din Transilvania, cum era, de pildă, Brașovul, centre economice de mare însemnătate pentru întreaga societate aflată pe teritoriul actual al României. La Brașov se organizau într-o măsură însemnată schimburi de mărfuri interesând, atât piața Moldovei, cât și cea a Țării Românești și a Transilvaniei. Aici își desfășura, prin intermediul negustorilor brașoveni, boierii și mănăstirile de la sud și est de Carpați produsele domeniilor lor: vite, pește, miere. De aici își procurau unele produse de lux.

Din 1442, Iancu de Hunedoara a intervenit activ în politica internă a Moldovei și Țării Românești, impunând domni pe tronul lor. În 1448, în schimbul sprijinului pe care Iancu de Hunedoara l-a dat lui Petru al II-lea pentru a ocupa tronul Moldovei, acesta i-a cedat cetatea Chilia, una din cele mai însemnate cetăți ale Moldovei și una dintre pozițiile cheie ale întregului front antiotoman. Stăpânind Chilia, Iancu de Hunedoara avea posibilitatea să controleze activ desfășurarea evenimentelor politice de pe teritoriul Moldovei și Țării Românești.

Activitatea politico-militară a lui Iancu de Hunedoara de fixare a aceluiași țel eforturilor românești din cele trei țări avea să slujească unora dintre cei mai deștoinici conducători români de după el, ca model de acțiune în realizarea unității statale românești.

Când, după moartea lui Iancu de Hunedoara, primejdia otomană a devenit tot mai amenințătoare, sarcina organizării apărării Țărilor Române a trecut pe seama statului românesc de la sud de Carpați, care a găsit în Vlad Tepeș conducătorul capabil să-i întărească rezistența și s-o impună ca pavază pentru celelalte țări surori.

Pătruns de adevărul că un stat nu poate exista și nu se poate impune în afară decât prin forță internă și forța nu poate fi decât acolo unde este unitate, Vlad Tepeș a consolidat, mai întâi, bazele interne ale rezistenței, sprijinindu-se pe țargovești și pe țărani și lovind în privilegiile marii boierimi. El a înfrânt apoi, în câteva lupte de mare răsunet internațional, oștile otomane invadatoare. Încă din timpul vieții sale, Vlad Tepeș a devenit o figură europeană. Isprăvile de armă, energia și severitatea cu care a reprimat orice opoziție l-au așezat printre personalitățile politice ale vremii, deși **Dracula**, numele sub care s-a făcut cunoscut, a devenit – datorită unei bogate literaturi, provenită din mediul ostile lui – prototipul tiranului sângeros.

Lui Dracula ficțiune, creată din interese străine științei, istoriografia românească îi opune pe **Vlad Tepeș cel real, ale cărui fapte au fost puse în slujba înălțării țării**.

În Vlad Tepeș, care a fost sprijinit în obținerea domniei, ca și în acțiunile de fermă afirmare a țării de forțe politice din Transilvania și Moldova, poporul român a avut un remarcabil om de stat și conducător devotat al apărării independenței țării sale.

turcilor, venite după înfrângerile în cascadă suferite de puternice state europene, au stârnit aprecieri elogioase la adresa viteazului comandant de oști și au născut speranțe în noi victorii. Papa Sixt al IV-lea, cronicarii poloni Jan Dlugosz, Matei Miechowski, ca și panegristul regelui Matei Corvin, Bonfinius, și mulți alți cărturari străini au apreciat calitățile de mare conducător de stat ale lui Ștefan cel Mare.

Puternica rezistență opusă de Ștefan cel Mare cuceririlor otomane, ca și victoriile reputeate de Vlad Tepeș, Iancu de Hunedoara, Mircea cel Bătrân au făcut dovada trăinicieii organizării statale a românilor. Îmbinând confruntarea deschisă, armată, pe câmpul de luptă cu negocierile, domnii Țării Române au reușit să păstreze dreptul la existență al statelor românești, dreptul de a avea o viață politică a lor, în conformitate cu tradiția moștenită și cu experiența istorică capătă de a se guverna după propriile lor legi și instituții, prerogative pe care le pierduseră popoarele căzute sub stăpânirea otomană.

IV. RELAȚII NEGOCIAȚIE CU IMPERIUL OTOMAN

Poarta otomană a fost determinată să recunoască prin acte cu caracter interstatal existența de sine stătătoare a statelor românești, sistemul lor de guvernământ, fapt ce a limitat simțitor imixtiunile Porții otomane în treburile interne ale Țărilor Române, chiar și atunci când ele au intrat – spre mijlocul secolului al XVI-lea – în sfera dominației otomane. Umanistul italian Filippo Buonaccorsi (Callimachus), subliniind rolul românilor în bararea expansiunii otomane, arăta că „românii după ce au respins armatele și încercările puterii otomane s-au închinat prin tratate nu ca învinși, ci ca învingători”.

Existența de sine stătătoare a Țărilor Române, recunoscută prin tratate de Poarta otomană, în schimbul plății unui tribut cu semnificația de răscumpărare a păcii, și-a găsit expresia în menținerea în fruntea statelor românești a domnitorilor români cu prerogative suverane. Aceste prerogative rezultau în mod clar chiar din titlul pe care continuau să-l aibă domnitorii: **Io sau Ioan, mare voievod și domn singur stăpânitor**. S-au păstrat apoi instituțiile: **Sfatul domnesc și Aduarea țării**.

Recunoscând dreptul Țărilor Române de a se guverna după propriile legi, de a declara război și încheia pace, Poarta otomană se obliga să nu se amestece în administrația lor, în alegerea domnitorilor. Se interziceau construirea de moschei și cumpărarea de proprietăți de către musulmani pe teritoriul Țărilor Române; erau supuse aprobării autorităților românești pătrunderea și activitatea în hotarele Țărilor Române a negustorilor din Imperiul otoman.

Statutul politic de autonomie, apărât cu îndărmire de Țările Române, le-a înlesnit răgazul necesar continuării opere constructive, atât de strălucit reprezentată de epoca lui Ștefan cel Mare, și a slujit ca model și sprijin în lupta de eliberare a popoarelor din sud-estul european căzute sub stăpânirea otomană. În Țara Românească, domniile lui Radu cel Mare, Neagoe Basarab și Radu de la Afumați au fost marcate de realizări în domeniul artelor și culturii care dovedeau că țara se menținea în cadrul marilor circuite culturale internaționale, ținea pasul cu progresul realizat în alte țări.

Intr-o remarcabilă lucrare, **Neagoe Basarab** a ținut să prezinte, în caz de primejdie, soluția diplomatică de păstrare a păcii și a ființei statale românești.

În spiritul tradiției create, pe care imperative politice și economice o cereau continuată și întărită, Neagoe Basarab a întreținut relații străne cu Transilvania, a căutat, prin sprijinul acordat Bisericii Ortodoxe, să mențină în rândul românilor transilvăneni conștiința unității lor cu cei de același neam și aceeași limbă de la sud și est de Carpați.

Preocuparea de a menține în raporturile cu Poarta otomană statutul politic de autonomie a Țărilor Române și de a influența – după prăbușirea la Mohács (1526) a Regatului maghiar – mersul evenimentelor din Transilvania cu scopul păstrării ei în sistemul de alianțe românești a devenit, în secolul al XVI-lea, coordonata politică esențială a celor mai însemnați domnitori români.

În numele acestui ideal politic a acționat, într-un moment când transformarea Țării Românești în pașalac părea iminentă, **Radu de la Afumați**, intrat în galeria marilor personalități politice ale istoriei noastre prin numărul mare de bătălii împotriva turcilor, dar și de victorii obținute, care au răsturnat planurile agresorilor. Împotrivirea românească a obligat Imperiul otoman să schimbe direcția înaintării și cuceririlor lui în Europa, să ocolească pur și simplu Țările Române, să le respecte acestora statutul de autonomie politică, în schimbul plății haraciului.

Petru Rares a știut, continuându-l pe Ștefan cel Mare, să imprime politicii Moldovei un dinamism care l-situează printre cei mai străluciți domni români. Preocupat deopotrivă de extinderea și întărirea stăpânirilor sale în Transilvania, de fixare a hotarului din nord în drepturile din vremea lui Ștefan cel Mare, de recuperare a pierderilor teritoriale din sudul Moldovei, de bune relații cu Țara Românească, Petru Rares a cuprins în gândirea-i politică întregul spațiu românesc, anticipând prin actele lui opera politică de care își va lega numele Mihai Viteazul.

Iubitor și ocrotitor de cultură, Petru Rares a știut să stimuleze inițiative în creația artistică și literară, care au dat domniei lui, ca și celei a lui Neagoe Basarab în Țara Românească, o aureolă de care puțini voievozi români sau alți monarhi ai lumii ortodoxe au avut parte. Pătruns de un superior simț artistic, Petru Rares s-a înconjurat și el de meșteri talentați care, sub supravegherea lui, au realizat valoroase opere de artă. Din vremea domniei lui datează pictura exterioră, faima bisericilor din nordul Moldovei: **Humorul** (1535), **Moldovita** (1537), **Arbore** (1541), **Voronetș** (1547). Acesta, prin impresionantul său program artistico-ideologic, a fost numită „Capela Sixtină a Orientului European”.

Despot Vodă a nutrit gândul să refacă vechea Dacia. În manifestul către moldoveni, el formula ideea eliberării Moldovei de tirania otomană și a unirii Țărilor Române, invocând ca argument, descendența din „vitejii romani, care au făcut să tremure lumea”. Unirea celor trei țări, Moldova, Țara Românească și Transilvania, într-un mare stat român deschidea – în planurile voievozului de formație umanitară – perspectiva restaurării Imperiului roman de răsarit, idee nutrită, de altfel, și de Petru Rares.

Ion Vodă cel Cumplit, unul din acele „spirite puternice”, îndrăznețe, care au caracterizat secolul al XVI-lea, s-a angajat – în virtutea principiului că viața de stat fără libertate nu există – în greaua luptă de înlăturare a imixtiunilor otomane în treburile țării. Acestea au devenit tot mai frecvente și tot mai greu de suportat în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Ion Vodă a reînviat, în inimile celor pe umeri cărora s-a pusă greutatea dărilor, vîrtoile care împuseseră în trecut Moldova ca stat puternic pe arena internațională. El a atras din nou atenția asupra hotărârii țării de a-și menține cu orice sacrificiu ființa statală.

După căderea eroică a lui Ion Vodă a urmat o perioadă în care Imperiul otoman părea că va reuși să înfrângă definitiv rezistența românească. Presiunea și abuzurile Porții otomane, care creșteau pe măsură ce Imperiul otoman decădea și care tindeau să secătuiască economia Țărilor Române, au generat o puternică contrareacție, ce și-a găsit expresia în epoea românească de la sfârșitul secolului al XVI-lea, al cărei simbol a devenit **Mihai Viteazul**.

V. CREAREA DACIEI ROMÂNEȘTI

Prin victoriile pe câmpul de luptă, ca și prin tratative, ingenios purtate, **Mihai Viteazul** a stăvilat călva timp primejdia externă și a asigurat libertatea țării. Acest fapt i-a deschis drumul spre împlinirea marilor lui planuri. În câteva luni a reușit să unească sub sceptrul său cele trei Țări Române, intitulându-se: „Io Mihai voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești și al Ardealului și a toată Țara Moldovei”.

Privită în contextul realităților socio-politice ale vremii, unirea Țărilor Române, realizată prin geniu militar și iscusința diplomatică ale lui Mihai Viteazul, apare ca expresia concretă a **polarizării în jurul lui a întregului popor român, conștient de unitatea sa**.

Existența conștiinței unității de neam explică de ce Mihai Viteazul a optat pentru varianta planului „dacic”, în condițiile în

Consultație pentru studenți • Consultație pentru studenți

1. Nevoia de clarificări

În țările dezvoltate, economia și societatea cunoașterii se afirmă cu putere, vizibil pe un front larg, atât în teorie, cât și în practică, încă din ultimele decenii ale mileniului trecut.

Și în România, preocupată în mod esențial pentru realizarea tranziției la economia de piață capitalistă, societatea cunoașterii a cunoscut unele progrese. În anul 2001 a fost lansat programul de cercetare prioritar al Academiei „Societatea informatică – Societatea cunoașterii” ș.a.

Cu toate acestea, în mai multe domenii, între care și piața muncii se observă greu semnele progresului societății cunoașterii (postcapitalistă), atât în teorie, dar mai ales în practică. În teorie, problematica pieței muncii reflectă mai ales contorsiunile societății industriale, lupta dintre muncă și capital. Din această cauză, studii și cercetări valoroase rămân împotmolite în neputința de a disjunge cu claritate indiciile societății cunoașterii din datele și trendurile pieței muncii specifică societății industriale-capitaliste. În plan practic, dificultățile apariției societății cunoașterii sunt mult mai mari. O fi bine, n-o fi bine, sindicatele par să dea o luptă crâncenă cu patronatul românesc în problema modificării sau nemodificării Codului Muncii, abia aprobat de legislativul trecut. Starea de derută crește când se observă ca statul român, reprezentat de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei¹ susține promovarea modificărilor, trecând deci mai mult, alături de firme (interne și externe), așa cum se petrec lucrurile, de mai mulți ani, în țări dezvoltate (Japonia, Marea Britanie, SUA ș.a.).

Pomind de la aceste observații, ca și a altora asupra cărora nu mai insistăm, am considerat necesar demersul prezentei consultații inspirate din realitățile țărilor dezvoltate.

Reliefarea unor caracteristici ale pieței muncii în societatea cunoașterii, atât cât a fost posibil să se contureze până acum, ar putea să concure la perfecționarea pieței muncii, la preluarea de către agenții economici și sociali a noilor roluri care le revin în acest domeniu în societatea cunoașterii, fără ca România să rateze șansele pe care le oferă această societate, așa cum s-au petrecut lucrurile destul de frecvent în istoria noastră modernă.

2. Caracteristici ale societății cunoașterii

2.1. În condițiile societății cunoașterii resursa hotărâtoare de creștere economică o constituie cunoștințele. Puterea economică a cunoștințelor, respectiv capacitatea acestora de a crea bogăție este incomparabil mai mare decât posibilitățile celorlalte resurse tradiționale. Pământul, capitalul și munca continuă să participe la creșterea economică însă cu roluri secundare.

Desigur participarea cunoștințelor la procesele economice alături de celelalte resurse este veche de când este lumea. În mod mai vizibil cunoștințele au stat la baza marilor invenții în special în epoca post-renascentistă, o dată cu nașterea societății capitaliste, respectiv în revoluționarea uneltelor de muncă (revoluția industrială); cu aplicarea cunoștințelor în domeniul raționalizării muncii (revoluția productivității), iar în ultimul secol al mileniului trecut, prin afirmarea revoluției manageriale.

În condițiile de astăzi ale societății cunoașterii, cunoștințele încep să fie aplicate în toate domeniile economice, sociale și administrative etc. Dincolo de puterea economică incomparabil mai mare decât resursele tradiționale, cunoștințele sunt, pe de o parte, nelimitate, iar, pe de altă parte, concură la raționalizarea și economisirea celorlalte resurse, a pământului, a capitalului și a muncii; toate acestea sunt cunoscute ca având limite și restricții de netrecut.

Cunoștințele, în acest fel, relansează creșterea economică, progresul economic în armonie cu mediul natural, fără a mai continua epuizarea și devastarea acestuia, asigurând condițiile unei dezvoltări durabile a societății omenești.

2.2. Oricât ar părea de paradoxal, cunoașterea și cunoștințele se delimitează de muncă și capătă noi interacțiuni cu capitalul. Munca manuală, fie ea calificată sau necalificată, identificată la origine cu tortura (trapelium), a fost și a rămas un consum de energie fizică. Cunoașterea este un proces întemeiat pe energia intelectuală, este un consum aparte de energie și, deci, lucrătorii cunoașterii se disting astfel ca o formă particulară, superioară a forței de muncă.

Cunoștințele realizează și o simbioză a capitalului cu această parte a forței de muncă posesora de aptitudinilor cunoașterii. În acest fel cunoașterea se detașează de muncă chiar și numai pentru motivul că la resursa **cunoștințe** este un rezultat al acțiunii comune a lucrătorului cunoașterii cu capitalul.

Dacă în condițiile muncii manuale (calificate și necalificate) lucrătorul era supus limitelor mașinii, o anexă a acesteia, în condițiile societății cunoașterii mașina se subordonează lucrătorului cunoașterii, devenind o anexă a acestuia, o premisă a aplicării cunoașterii și nimic mai mult. Se înțelege de aici că în societățile precedente omul se străduia să lucreze în așa fel încât să valorizeze posibilitățile mașinii, pe cât timp în societatea cunoașterii mașina trebuie să concure la atingerea productivității și eficienței cunoștințelor, ale lucrătorului cunoașterii în primul rând.

Cunoașterea și cunoștințele își schimbă și apartenența social-economică. Dacă în condițiile societăților precedente munca și capitalul erau bunuri private, în condițiile societății cunoașterii, lucrătorii cunoașterii și capitalul împreună generează cunoștințele care devin un bun comun, de ordin public.

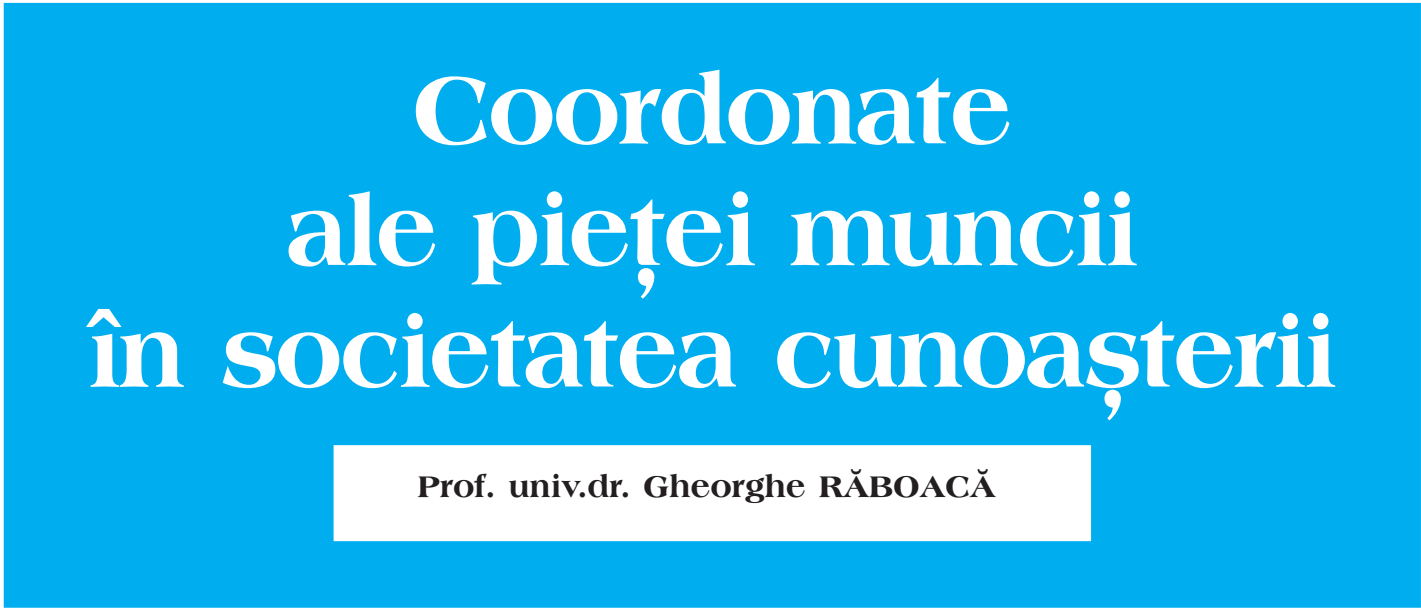
2.3. Cunoștințele se diferențiază și de informație. Cunoștințele sunt aplicarea sistematică a informației, sunt orientarea informației spre acțiune, spre un rezultat. Cunoștințele sunt o prelucrare rafinată a informației în vederea înnobirii acțiunii umane, a produselor și serviciilor.

2.4. În fine, între caracteristicile de mai sus, mai reținem și pe aceea că societatea cunoașterii se întemeiază pe o permanentă schimbare, pe transformarea și renunțarea la tot ceea ce a fost bun și nu mai este, la ceea ce dă semne de uzură sau de îmbătrânire, la ceea ce este bun pentru altele și mai bune și mai eficiente; este o tranziție continuă de la o stare la alta.

3. Dacă ne limităm la aceste caracteristici ale societății cunoașterii vom putea constata că ele reprezintă tot atâtea provocări economice și social-politice pentru piața muncii.

Să examinăm, în cele ce urmează, sumar, câteva dintre acestea.

3.1. Societatea cunoașterii generează o puternică provocare economică prin apariția și dezvoltarea unei noi categorii de resurse

umane – **lucrători ai cunoașterii**. Acești lucrători ai cunoașterii sunt de departe categoria cea mai importantă din societate, fără a fi încă majoritară. Ei sunt angajați ca cel mai important factor al procesului de producție, de creștere economică, de progres social.

Apariția lucrătorului cunoașterii marchează o puternică fractură a pieței muncii; acești lucrători fac obiectul unui segment aparte al pieței muncii, special, și deci, cu un regim distinct superior altor categorii de forță de muncă: sunt angajați fără concurență, pe perioadă nedeterminată, se bucură de un regim special de remunerație și de protecție.

Nu este singura fractură a pieței muncii în istoria economică. Prima a fost realizată în secolul trecut, când patronul a început să-și decline competența conducerii propriii firme, recurgând la competența managerului, practic extras din sfera muncii și a pieței muncii. Deosebirea față de cazul managerului este că lucrătorul cunoașterii provoacă astăzi o segmentare de mari proporții a pieței muncii și cu implicații noi, benefice.

Lucrătorii cunoașterii urmează să consolideze clasa de mijloc în societatea omenească și să confere acesteia un echilibru mai bun, puterea de depășire a vechilor conflicte, asigurarea echilibrelor economice și sociale pe calea inovării și eficienței, progresului economic și social al omenirii.

3.2. Societatea cunoașterii generează și o a doua provocare economică – o puternică creștere a productivității cunoștințelor. În societatea industrială mașina reprezenta limita obiectivă a productivității muncii, în timp ce astăzi în societatea cunoașterii productivitatea depinde de lucrătorul cunoașterii, fiind nelimitată; mașina este subordonată valorizării capacității înalte a lucrătorului cunoașterii de a produce bunuri și servicii.

Posibilitățile uriașe de creștere a productivității cunoștințelor au implicații puternice pentru piața muncii: extind considerabil creșterea economică, diminuând substanțial proporțiile participării celorlalți factori, tradiționali; întregii ocuparea altor categorii de personal, fără însă a putea să împiedice restrângerea treptată a ocupării lor în producția de bunuri și de servicii.

Țările dezvoltate, pentru a obține sporuri cât mai înalte de productivitate, își păstrează în interior activitățile economice întemeiate pe cunoaștere și deplasează în țările slab dezvoltate, unde este și mână de lucru ieftină, produsele industriale grele, mari

consumatoare de materii prime, poluante, și cu productivitate mult mai redusă (Japonia). Alte țări cu probleme mai complicate în interior, încearcă să împletească producția lucrătorilor cunoașterii cu producția tradițională (în special SUA cu o populație de culoare numeroasă).

3.3. Pe piața resurselor umane **societatea cunoașterii creează o puternică competiție pentru apropierea celei mai importante resurse – lucrătorii cunoașterii**; aceștia sunt cei mai calificați și mai adevecați societății cunoașterii, sunt oameni dedicați cunoașterii și capabili să îndeplinească toate prerogativele de la învățare până la aplicare, lărgirea gamei de produse și inovarea ca proces de înnoire, de eficientizare a gamei de produse și servicii.

Firmele își pun în vânzare calitatea de membru al familiei lucrătorilor cunoașterii, așa cum își pun în vânzare produsele și serviciile. Ele își desfășoară pe front larg activitățile de atragere de noi lucrători, de a-i stabili, de a le recunoaște meritele și eforturile, de răsplătire a rezultatelor, de a fi permanent în serviciul acestei categorii de personal, în vederea satisfacerii nevoilor lor.

În procesul de aplicare a cunoștințelor firma reprezintă o organizație de oameni egali, de colegi și asociați. Nici un lucrător al cunoașterii nu este mai presus ca altul. Poziția fiecărui lucrător al cunoașterii depinde de contribuția la realizarea sarcinilor comune. Managerii în raport cu lucrătorii cunoașterii nu se situează pe poziții de comandă, ci pe una similară dirijorului de orchestră.

Firma - care este în fapt o parte a pieței muncii - urmează să se descentralizeze în vederea apropierii de centrele de cunoaștere, de producere a cunoștințelor și de piețe, astfel încât să se asigure

cele mai bune decizii și cele mai înalte performanțe, un management al schimbării, al abandonării a tot ceea ce nu mai dă rezultate, realizarea unei planificări riguroase a proceselor de aplicare a cunoștințelor și de creare a noului.

În țările dezvoltate lucrătorii cunoașterii sunt recrutați din rândul populației autohtone, completați de exodul creierilor din țările slab dezvoltate. Doar în măsura în care o serie de produse tradiționale nu sunt exportate în țări rămase în urmă, asigurarea cu forță de muncă se face din țările în curs de dezvoltare, așa cum este și cazul României.

3.4. În condițiile societății cunoașterii piața **muncii devine mai tensionată, mai conflictuală**. Acest fapt se datorește în primul rând particularității că în societatea cunoașterii se promovează pe scară largă schimbarea și tranziția. De aici rezultă necesitatea unei piețe a muncii cu mare flexibilitate, dar și cerința creierii tuturor condițiilor pentru mobilitatea forței de muncă. În al doilea rând, piața muncii devine mai conflictuală și pentru că în timp ce lucrătorii cunoașterii au un regim cu totul special, lucrătorii tradiționali, cu muncă de rutină, reprezintă ceea ce a mai rămas din piața muncii tradițională, din epoca industrializării, obligată să se adapteze frecvent schimbărilor, să fie extrem de mobilă, cu contracte de muncă cu perioade determinate sau chiar temporari și cu sisteme de remunerație specifice.

Tensiunile pot lua o amploare mai mare în legătură cu faptul că o parte a lucrătorilor din servicii, deși au studii superioare, ei nu pot fi lucrători ai cunoașterii pentru că efectuează lucrări de rutină, și nu se pot bucura de tratamentul special al lucrătorilor cunoașterii. La aceasta concură și împrejurarea că lucrătorii din servicii pot înregistra încă o creștere numerică. O serie de tensiuni vor putea provoca și producătorii de bunuri, cu muncă de rutină, chiar dacă numărul acestora va continua să se reducă.

Starea conflictuală a pieței muncii în condițiile societății cunoașterii este accentuată de faptul că sunt generate tot mai mari diferențe de remunerație.

Rezolvarea acestei probleme nu mai poate fi realizată prin tot soiul de negocieri, ci doar pe calea aplicării cunoașterii în toate domeniile, prin ridicarea productivității muncii în sectoarele cu slabă productivitate la nivelul productivității muncii din sectoarele de vârf.

era uneori simplistă și elementară, dar pe baza unor dezbateri, a schimburilor de idei, a început ca mecanismul de transpunere a teoriei economice în limbaj matematic să capete mai multă consistență.

În cadrul Seminarului nu erau admise aplicații de genul unor exerciții numerice. Adevăratele aplicații, spunea profesorul Octav Onicescu, trebuie să fie încadrate în domenii explicite, precis conturate, să răspundă unor cerințe stringente, fundamentale pentru activitatea practică, să fie prezentate riguros științific, determinând în mod critic limitele și precizia rezultatelor. Pentru atingerea acestor rezultate a fost necesară atragerea la dezbaterile Seminarului a cercetătorilor și specialiștilor din diferite domenii științifice. Astfel că, încă de la înființare, 1964, Seminarul a funcționat săptămânal, în fiecare joi, fără nicio întrerupere, până la moartea președintelui Octav Onicescu, în anul 1983. În cele două decenii de funcționare, membrii activi și invitații Seminarului au prezentat un număr impresionant de comunicări științifice pe teme teoretice sau aplicații complexe. Seminarul a avut un rol important în perfecționarea profesională a statisticienilor, în captarea interesului acestora pentru însușirea regulilor și principiilor demersului științific de cercetare.

Contribuția profesorului Octav Onicescu la elaborarea conceptelor și la definirea metodelor, reunite într-un sistem de *noțiuni de statistică informațională* este remarcabilă, dar membrilor Seminarului le revine meritul de a descoperi treptat logica matematică a acestei teorii, realizând puntea firească dintre teorie și practică.

Seminarul de aplicații statistice și matematice în economie a constituit un forum științific în care erau dezbătute lucrări statistice complexe ce foloseau metode și concepte noi, ce implicau un aparat matematic de mare suplețe și rafinament, cum sunt: • metode de previziune pe baza seriilor cronologice afectate de variații sezoniere; • prognoze demografice; • scheme probabilistice ale eșantionelor cercetărilor selective curente și ale anchetelor de control; • metodele de analiză factorială folosite în lucrările curente ale statisticii; • metode folosite în comparații internaționale și de estimare a decalajelor între țări etc.

Datorită abordării științifice a problemelor dezbătute, capacității de creație, regularității dezbaterilor, Seminarul s-a impus și peste hotare. Astfel, în cadrul Seminarului au susținut lucrări mari personalități științifice ca Wassili Leontief, O. Kaufman, Sir Maurice, E. Kendall, Grigorescu Røegen etc.

Activitatea laborioasă desfășurată de profesorul Octav Onicescu s-a afirmat pe multiple planuri, contribuind la:

- crearea Școlii românești de *Teoria probabilităților*, ajutat de fostul său student Gheorghe Milvor;
- înființarea în 1930 a Școlii de Statistică, pe care a condus-o, transformată în 1941 în Institutul de Statistică, Actuarial și Calcul, de pe lângă Universitatea din București;
- organizarea recesământului din 1941, fiind președinte al Comisiei Centrale;
- crearea Uniunii Interbalcanice a Matematicienilor (1934) al cărui inițiator a fost.

Personalitate științifică riguroasă, profesorul Octav Onicescu s-a înscris cu

3.5. Lucrătorul cunoașterii și cunoștințele **realizate nu sunt produse ieftine** în societatea cunoașterii. Astfel, în țări dezvoltate, producerea și distribuția cunoștințelor comportă alocarea a numai puțin de 20% din PNB. Această cotă minimă deocamdată, în SUA este alcătuită din 10% pentru pregătirea școlară, 5% pentru pregătirea continuă în firmă și 3 până la 5% pentru cheltuieli de cercetare – dezvoltare, respectiv pentru convertirea unor idei fundamentale în cunoștințe noi, aplicative.

Aceste proporții, variabile de la o țară dezvoltată la alta, reprezintă eforturi din PNB egale sau chiar mai mari decât investițiile nete din PNB; în cazul SUA, cele 20% din PNB se plasează deasupra ratei investițiilor nete din PNB care reprezintă proporții de 16-17%. Aceste cifre sunt cât se poate de elocvente în ce privește dimensiunea societății cunoașterii, indicând și altor țări, inclusiv României reflecții profunde în vederea schimbărilor urgente care se impun în alocarea resurselor naționale, publice și private, astăzi orientate spre nevoi ce vin mai mult din trecut decât de aceea care izvorăsc din cerințele promovării societății cunoașterii.

3.6. Societatea cunoașterii generează **schimbări esențiale în politica națională de pregătire a forței de muncă**. Universitățile devin instituțiile cele mai importante în generarea și întreținerea societății cunoașterii.

Conținutul procesului de învățare practicat în universități se schimbă însă pentru că societatea cunoașterii nu poate fi realizată cu absolutenți care „știu de toate”; aceștia sunt considerați astăzi doar „buni oaspeți la masa de prânz”; lucrătorul cunoașterii, asemenea lui Robinson Crusoe pe o insulă pustie, trebuie să știe să facă ceva performant în aplicarea cunoștințelor.

În societatea cunoașterii omul tradițional educat, cu orizont larg nu mai este considerat instruit ci un diletanț. Timp de 2000 de ani învățarea avea ca scop dezvoltarea de sine, ca rezultat intern pentru individ, capabil să știe doar ce să spună și cum să spună mai bine. Astăzi, în societatea cunoașterii, pentru ca omul să știe să facă ceva, pe lângă o pregătire generală, trebuie să aibă o pregătire specializată, care să se închege într-o metodologie de a ști să facă, să schimbe, să amelioreze ceva, să inoveze. Altfel zis, analistul conceptual (echivalentul termenului de lucrător al cunoașterii) trebuie să știe să identifice o problemă, să aleagă mijloacele și instrumentele de rezolvare a acestei probleme, și în fine, să o rezolve.

Nu mai a astfel de împlinire a unui minim de cunoștințe generale cu solide cunoștințe de specialitate, specializate, pot asigura un cost redus al procesului de învățare, deplină și rapida recuperare a investiției în pregătire, concomitent cu utilitatea practică, imediată a lucrătorului cunoașterii, dar și cu mobilitatea profesională a acestuia atunci când viața practică o impune.

3.7. Societatea cunoașterii **generează și mari provocări sociale care ating piața muncii și societatea în ansamblu**. O dată cu colapsul ideologiei marxiste și al sistemului socialist, are loc abandonarea principiului salvării sociale prin societate fiind înlocuit cu principiul salvării individuale. Instituția sindicală își pierde nu numai efectivele o dată cu întreprinderea mică și mijlocie, dar și menirea din moment ce individul se cere să-și hotărască singur soarta. Statul, la rândul său, care avea funcția de salvare socială a întregii populații trece mai mult de partea agenților economici în bătlăia acestora pentru competiție și câștigarea de piețe. Așa se explică și tendința existentă la noi de redefinire a Codului muncii, cu sprijinul statului.

Pe de altă parte, funcția socială a statului urmează să se descentralizeze și restructureze, așezându-se **pe două componente majore**:

- o **componentă caritabilă**, în legătură cu acei membrii ai societății care nu se pot salva individual, din cauze cum sunt: existența unor handicapuri, care nu au surse de venituri sau care sunt victime ale mediului natural și social;
- a doua componentă are un caracter **comunitar**. Unele prerogative îndeplinite centralizat de către stat sunt plasate la scară comunitară în vederea protejării populației vârstnice, care sporește și ridică probleme tot mai complexe, ca și în domeniul sănătății, în legătură cu o sofisticare continuă a serviciilor medico-sanitare, în urma promovării noilor cunoștințe științifice și tehnice.

Rolul statului crește însă, în schimb, în legătură cu nevoile promovării societății cunoașterii în următoarele domenii:

- asigurarea pregătirii forței de muncă, în general și a lucrătorilor cunoașterii, în special;
- asigurarea cheltuielilor sporite de educație și instrucție;
- situarea educației la locul cuvenit în dezvoltarea de ansamblu a societății cunoașterii.

4. Abordările sumare de mai înainte – desigur insuficiente pentru o caracterizare completă și complexă a societății cunoașterii - sunt elemente cât se poate de utile, atât pentru orientarea eforturilor teoretice de cercetare, cât și pentru corectarea rămanerilor în urmă și a erorilor care se săvârșesc oriunde, inclusiv la noi, în vederea îmbunătățirii alocării resurselor în concordanță cât mai strânsă cu o strategie globală de promovare cu succes a societății cunoașterii în România.

¹ Denumirea actuală a ministerului ar trebui regândită pentru că și ea induce în eroare atât individul, cât și alte instituții ale statului.

Seminarul Național de Statistică „Octav Onicescu” cînstește memoria inițiatorului său

Conf. univ. dr. **Mariana-Elena BALU**
Prodecan al Facultății de Finanțe și Bănci

Începând cu luna mai 2002, Institutul Național de Statistică, în colaborare cu Societatea Română de Statistică și alte instituții, au reluat organizarea Seminarului Național de Statistică „Octav Onicescu”, forum științific de înaltă elevație intelectuală și ținută științifică.

Seminarul Național de Statistică „Octav Onicescu” a fost și este conceput ca o manifestare științifică și, în același timp, profesională, menită să contribuie la progresul statisticii în România, la perfecționarea acestui sistem și armonizarea lui la cerințele *acquis-ului* comunitar.

Principalele obiective ale Seminarului vizează promovarea teoriei și practicii statistice, asigurând astfel creșterea prestigiului activității statistice românești, prin stimularea cercetării în domeniul statisticii și a implicațiilor ei asupra matematicii, economiei, sociologiei. De asemenea, Seminarul asigură condițiile necesare prezentării unor lucrări științifice, care surprind procesul complex de integrare a statisticii românești în statistica europeană.

Diversitatea temelor abordate, precum și calitatea lor științifică pot fi

observate prin prezentarea unor titluri relevante: „Evoluția statisticii românești în cadrul procesului de aderare a României la Uniunea Europeană”, „Evoluția informaticii statistice în România”, „Sistemul electronic, de colectare a datelor statistice”, „Strategia dezvoltării sistemului național statistic”, „Comemorarea a 110 ani de la nașterea academicianului O. Onicescu”, „Capitalul străin în industria prelucrătoare românească: analiză economică”, „Noul model demografic și implicațiile acestuia”, „145 ani de statistică oficială în România” etc.

Începuturile acestui Seminar științific au fost marcate în 1964, prin propunerea academicianului Octav Onicescu, făcută Consiliului Științific-Metodologic al Direcției Generale de Statistică, ca problemele teoretice și metodologice ce folosesc un aparat statistic și matematic complex, să fie dezbătute printr-un dialog continuu între teoreticieni și tehnicieni, într-un cadru organizatoric specific.

Sprijinit de un grup de inițiativă din cadrul Consiliului științific, propunerea nu numai că a fost acceptată, ci și pusă în valoare. Astfel a luat ființă Seminarul de aplicații a metodelor statistico-matematice în economie, care va purta emblematic numele ctitorului său, Seminarul „Octav Onicescu”.

Academicianul Octav Onicescu (1892-1983), cunoscut ca matematician, filosof, statistician – este licențiat în matematică și filosofie la Universitatea București (1913). Astfel, în 1920 își susține doctoratul în matematică la Universitatea din Roma, cu teza „Sopla gli spozie einsteinieni a gruppi continui di trasformazioni”, în fața comisiei prezidate de T. Levicitta și având ca membri pe G. Castelnuovo, V. Volterra.

În anii 1920-1921, devine membru activ al Seminarului Hadamard ce funcționa în primele decenii ale secolului trecut pe lângă Universitatea Sorbona din Paris. Aici se dezvoltau bazele matematice ale teoriei „filosofice” a „relativității restrânse” create de Einstein în 1905. Seminarul avea ca obiectiv principal să informeze, într-un cadru organizat, pe matematicieni, statisticieni, economiști – asupra celor mai recente lucrări apărute în literatura de specialitate, care cuprindeau teorii și modele de aplicații ale metodelor statistice și matematice la nivel micro și macro economic.

Modelul acestui Seminar de la Hadamard a stat la baza creării Seminarului științific propus de academicianul Octav Onicescu.

Începuturile au fost timide, exprimarea proceselor economice în limbaj matematic

contribuții remarcabile, în special la dezvoltarea teoriei probabilităților prin:

- crearea Teoriei dependenței cu legături complete (colaborare cu academicianul Gh. Mihoc);
- Teoria funcțiilor holotrope;
- Teoria mecanicii invariante;
- Statistica informațională;
- Econometria informațională (colaborare cu M.C.Botez);
- Autor al unui model demografic, care îi poartă numele.

Dintre publicațiile științifice în domeniul teoriei probabilităților și statisticii care au susținut acest domeniu putem aminti:

- 1938 „Théorie générale des chaines a liaisons completes”;
- 1956 „Calculul probabilităților”;
- 1957 „Secții de statistică matematică”;
- 1963 „Teoria probabilităților și aplicații”;
- 1964 „Numere și sisteme aleatoare”;
- 1969 „Mecanica”;
- 1971 „Mecanica statistică”;
- 1974 „Mecanică invariantivă și cosmologie”;
- 1976 „Mecanică invariabilă”;
- 1977 „Probabilități și procese aleatorii”;
- 1979 „Elemente de statistică informațională cu aplicații”.

..... La mai bine de o jumătate de veac de la inițierea sa de către eminentul om de știință Octav Onicescu, Seminarul Național de Statistică „Octav Onicescu” împlinește dorința creatorului său de a asigura cadrul propice unor dialoguri științifice și schimbul de idei veritabile, constituind în continuare un motor al gândirii statistice românești.

Amfiteatrul studio
din Palatul Învățământului, Științei și Culturii
Str. Ion Ghica nr. 13
Telefoane: 314 00 75; 314 00 76.

Televiziunea România de Mâine

Post național,
universitar și cultural

Șoseaua Berceni nr. 24
Telefoane: 334 44 19; 334 62 05;
334 47 23; 334 47 99.

Programul

Televiziunii *România de Mâine* (tvRM)

LUNI 21 martie 2005

6:00 **Teleshopping**
6:30 **7x sport.** Emisiune de Cristina Matei
7:00 **Săptămâna externă** (r)
7:30 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Consultații pentru sesiunea de examene anul II. Facultatea de Drept.** Emisiune în direct moderată de Corneliu Toader. **Disciplinele: Drept civil (II)** – conf. univ. dr. Mariana Rudăreanu, **Drept penal general (II)** – conf. univ. dr. Ion Griga, **Criminologie și Penologie (II)** – lector univ. dr. Ortansa Brezeanu
12:00 **Mini Miss & Mini Mister România** (r)
12:30 **Pentru 1000 de euro** (r)
13:00 **Film serial:** Arsene Lupin ep. XXI (r)
14:00 **Știri tvRM**
14:08 **Vedete de ieri, de azi, de mâine:** Mihai Constantinescu și invitații săi. Emisiune de Mihai Constantinescu (r)
15:00 **Istorie cu învățătură:** „60 de ani de la instaurarea regimului comunist în România”. Invitați: Ioan Scurtu și Alessandru Duțu. Emisiune de Valeriu Răpeanu
16:00 **Poveste de la arlechin:** Teatrul de Comedie cu spectacolul „Poker” de Adrian Lustig, regia Alexandru Tocilescu. Emisiune de Gabriela Bănărescu
16:30 **Teleshopping**
17:00 **Film documentar românesc:** Lucia Sturdza Bulandra
17:30 **SOS inima: Inima – organ vital al omului.** Emisiune de prof. univ. dr. Ioan Pop de Popa
18:30 **Actualități**
19:00 **Jurnal economic**
19:15 **Ani de liceu:** Liceul teoretic „Grigore Moisil”, interviu cu prof. Ioana Neacșu. Emisiune de Alina Motoc
20:00 **În dialog cu administrația publică:** Poliția rutieră. Invitați: comisar Mihai Ağușoae, șef Serviciu Accidente Rutiere, dr. Ovidiu Cismaru – director Serviciul de Ambulanță București. Emisiune de George Nicolau
21:00 **Academica. Economie:** Încotro, agricultura? Invitat Gh. Fluture – ministrul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale. Emisiune de Ilie Șerbănescu
22:00 **Presa pe diagonală**
22:30 **Babilon – sursa falselor religii.** Emisiune de Carmen Fulger
23:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu
00:00 **Mereu în top** (r)
00:30 **Cu pile fără pile** (r)
01:00 **Film documentar românesc:** Lucia Sturdza Bulandra (r)
01:30 **În dialog cu administrația publică** (r)
02:30 **Actualități** (r)
03:00 **Istorie cu învățătură** (r)
04:00 **Consultații** (r)

MARȚI 22 martie 2005

6:00 **Teleshopping**
6:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu (r)
7:00 **Presa pe diagonală** (r)
7:30 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Consultații pentru sesiunea de examene anul II. Facultatea de Muzică.** Emisiune în direct moderată de Corneliu Toader. **Disciplinele: Teoria muzicii (II)** – conf. univ. dr. Adriana Stănoiu, **Armonie (II)** – lector. univ. drd. Valentin Petculescu, **Folclor (II)** – lector univ. dr. Otilia Pop – Miculi
12:00 **Zig – Zag tv.** Magazin de divertisment (r)
14:00 **Știri tvRM**
14:08 **Zig – Zag tv.** Magazin de divertisment (r)
15:00 **Amfitrion Corina:** Invitat Teodor Negoită – explorator. Emisiune de Corina Chiriac
16:00 **Amintiri de la filmare:** Invitată actrița Dorina Lazăr – directoarea Teatrului Odeon. Emisiune de Ion Bucheru
16:30 **Teleshopping**
17:00 **Documentar – Mari scriitori:** Mircea Eliade
17:30 **Litera și spiritul legii:** Intabularea caselor. Emisiune de Corneliu Turianu
18:30 **Actualități**
19:00 **Jurnal economic**
19:15 **Fascinația performanței:** Antologia fotbalului european: spectacol și valoare. Emisiune de Mugur Popovici
20:00 **Economia de mâine:** „Evoluții pe piața monetară – raportul leu-euro”. Invitați. Ovidiu Ioan Sîlaghi – deputat PNL, Mihai Tudose – deputat PSD. Emisiune de Nicolae Mardari
21:00 **Academica. Învățământ:** Modernul în evaluarea cunoștințelor universitare. Emisiune de Corneliu Toader
22:00 **Presa pe diagonală**
22:30 **Polemici culturale:** „Oalele politicienilor”. Invitați Mircea Micu, Nicolae Săcăliș
23:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu
00:00 **Cântecul și casa lui.** Emisiune de Ionela Prodan (r)
01:00 **Documentar – Mari scriitori:** Mircea Eliade (r)

01:30 **Amfitrion Corina** (r)
02:30 **Actualități** (r)
03:00 **Amintiri de la filmare** (r)
04:10 **Consultații** (r)

MIERCURI 23 martie 2005

6:00 **Teleshopping**
6:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu (r)
7:00 **Presa pe diagonală** (r)
7:30 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Consultații pentru sesiunea de examene anul II. Facultatea de Relații Internaționale și Studii Europene.** Emisiune în direct moderată de Corneliu Toader. **Disciplinele: Drept social european** – prof. univ. dr. Andrei Popescu, **Teoria și practica negocierii** – lector. univ. dr. Ciprian Goriță, **Istoria gândirii sociale și politice** – lector. univ. dr. Dorel Bușe
12:00 **Secretele succesului cu invitații Oanei Sârbu** (r)
14:00 **Știri tvRM**
14:08 **Secretele succesului cu invitații Oanei Sârbu** (r)
15:00 **Eva. Talk-show cu și despre femei:** Primăvara – anotimpul preferat de femei și asocierea lui cu dispoziția acestora către o nouă legătură de dragoste. Invitate Zina Dumitrescu – creator de modă, Sanda Ladoși. Emisiune de Adelina Grancea și Alexandru Ganci
16:00 **Varietăți muzicale.** Emisiune de Dumitru Cucu
16:30 **Teleshopping**
17:00 **Film documentar – Orașele lumii:** Paris (II)
17:30 **Civilizația străzii** – Emisiune reportaj de Ciprian Vasilescu
18:00 **Emigrant în România:** Invitat Gelcu Maksutovici – președintele Comunității Albanezilor din România. Emisiune de Mihaela Anastase
18:30 **Actualități**
19:00 **Jurnal economic**
19:15 **Viață de student:** Deschiderea Centrului de Limbi Străine la Universitatea *Spiru Haret*. Emisiune de Bianca Văcariu
20:00 **În dialog cu administrația publică:** Justiția român. Invitați: Graziela Bărlă - avocat, Cristî Danileț – judecător. Emisiune de George Nicolau
21:00 **Academica. România în lume:** „Modelul Titulescu în diplomația românească”. Invitați: acad. Dan Berindei, prof. univ. dr. Valeriu Răpeanu, prof. univ. dr. Gh. Potra – istoric. Emisiune de Nicolae Mardari
22:00 **Presa pe diagonală**
22:30 **Cultura minorităților:** Azi – comunitatea ucrainenilor din România. Emisiune de Nicolae Mareș
23:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu
00:00 **Univers clasic:** Secvențe muzicale la patru mâini; duo pianistic Carmassi – Fricicelli Italia. Emisiune de Mihai Darie
01:00 **Film documentar – Orașele lumii:** Paris (II) (r)
01:30 **În dialog cu administrația publică** (r)
02:30 **Actualități** (r)
03:00 **Civilizația străzii** (r)
03:30 **Emigrant în România** (r)
04:00 **Consultații** (r)

JOI 24 martie 2005

6:00 **Teleshopping**
6:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu (r)
7:00 **Presa pe diagonală** (r)
7:30 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Consultații pentru sesiunea de examene anul III. Facultatea de Filosofie și Jurnalism.** Emisiune în direct moderată de Corneliu Toader. **Disciplinele: Filosofie românească (II)** – prof. univ. dr. Gh. Cazan, **Filosofia culturii** – prof. univ. dr. Ioan Roșca, **Filosofie contemporană** – lector univ. drd. Sergiu Bălan
12:00 **Emigrant în România** (r)
12:30 **Prelure Deutsche Welle.** Traducere și dublaj: Mihaela Anastase
13:00 **Café concert.** Emisiune de Dumitru Cucu
13:30 **Cu pile, fără pile:** Invitați: Alina Sorescu, Aurel Moldoveanu, Viorela Filip. Emisiune de Carmen Fulger
14:00 **Știri tvRM**
14:08 **Ani de liceu:** Liceul teoretic „Grigore Moisil”, interviu cu prof. Ioana Neacșu. Emisiune de Alina Motoc (r)
15:00 **Cultura minorităților:** Azi – comunitatea ucrainenilor din România (r). Emisiune de Nicolae Mareș
16:00 **Întâlnire cu folclorul:** Nicoleta Lăcătușu, Adrian Buciu, Elena Dincă, Liliana Mitrana, Saveta Bogdan, Oana Lianu la nai. Emisiune de Theodora Popescu
16:30 **Teleshopping**
17:00 **Film documentar – Marile expoziții ale lumii:** Nigeria (V)
17:30 **Deschide cartea!** Emisiune de Alexandru Mironov
18:00 **Lumea de mâine:** „Noua fizică”. Emisiune de Cristian Român

18:30 **Actualități**
19:00 **Jurnal economic**
19:15 **Forum IT:** „Prezent pe Internet”. Emisiune de Cătălin Grosu
20:00 **Diagnostic de urgență:** Medicina sexologică și femeile. Invitate Cătălina Poiană – șef de lucrări, dr. Roxana Mischianu. Emisiune de Florin Tudose
21:00 **Academica. Starea culturii:** Timotei Cipariu – sentimentul Transilvaniei. Invitați Acad. Eugen Simion, acad. Camil Mureșan, prof. univ. dr. Ioan Chindîș, Ion Brad. Emisiune de Nicolae Dan Frunțelată
22:00 **Presa pe diagonală**
22:30 **Istorie recentă – Decembrie 1989.** Invitat prof. univ. asociat Alexandru Mihail Stoenescu. Emisiune de Corneliu Toader
23:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu
00:00 **Arta documentarului:** Basilica San Marco (I) (r)
01:00 **Film documentar – Marile expoziții ale lumii:** Nigeria (V) (r)
01:30 **Forum IT** (r)
02:30 **Actualități** (r)
03:00 **Academica. Starea culturii** (r)
04:00 **Consultații** (r)

VINERI 25 martie 2005

6:00 **Teleshopping**
6:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu (r)
7:00 **Presa pe diagonală** (r)
7:30 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Consultații pentru sesiunea de examene anul II. Facultatea de Marketing și Comerț Exterior.** Emisiune în direct moderată de Corneliu Toader. **Disciplinele: Cercetări în marketing (II)** – conf. univ. dr. Manuela Epure, **Contabilitatea în comerțul exterior** – conf. univ. dr. Cicilia Ionescu, **Statistică (II)** – conf. univ. dr. Mariana Balu
12:00 **Să stăm de vorbă.** Emisiune de Bianca Văcariu (r)
13:00 **Miorița – antologie de cultură tradițională.** Emisiune de Ioan Filip
13:30 **Cinepanorama.** Emisiune de Eugen Atanasiu
14:00 **Știri tvRM**
14:08 **Viață de student.** Emisiune de Bianca Văcariu (r)
15:00 **Istorie recentă – Decembrie 1989.** Invitat prof. univ. asociat Alexandru Mihail Stoenescu. Emisiune de Corneliu Toader
16:00 **Mereu în top:** Invitat Pepe – interpret latino. Emisiune de Violeta Screciu
16:30 **Teleshopping**
17:00 **Documentare peruane:** Manu (V)
17:30 **Vedete de ieri, de azi, de mâine:** Mihai Constantinescu și invitații săi. Emisiune de Mihai Constantinescu
18:30 **Actualități**
19:00 **Jurnal economic**
19:15 **Film serial polițist:** Inspectorul Moulin ep. V (Franța)
21:00 **Academica.** Știință: „Societatea viitorului”. Emisiune de Alexandru Mironov
22:00 **Presa pe diagonală**
22:30 **Gazonul fierbinte:** Fotbalul care arde: derby-ul Steaua – Dinamo, după momentul Villareal. Emisiune de Mugur Popovici
23:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu
00:00 **Film serial polițist:** Inspectorul Moulin ep. V (Franța) (r)
01:30 **Mereu în top** (r)
02:00 **Cinepanorama** (r)
02:30 **Actualități** (r)
03:00 **Academica. Știință** (r)
04:00 **Consultații** (r)

SÂMBĂȚĂ 26 martie 2005

6:00 **Teleshopping**
6:30 **24 de ore.** Retrospectivă politică. Emisiune de George Marinescu (r)

Opinia națională

Telefoane:
410.39.11 și
410.39.13,
interioare:
122, 105
Fax:
410.51.62

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ

Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Editura Fundației *România de Mâine*, Serviciul difuzare, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București. Telefon 410.43.70/int.108.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Pro-fesorii
noștri
și
cărțile
lor

Noutăți la Editura Fundației România de Mâine

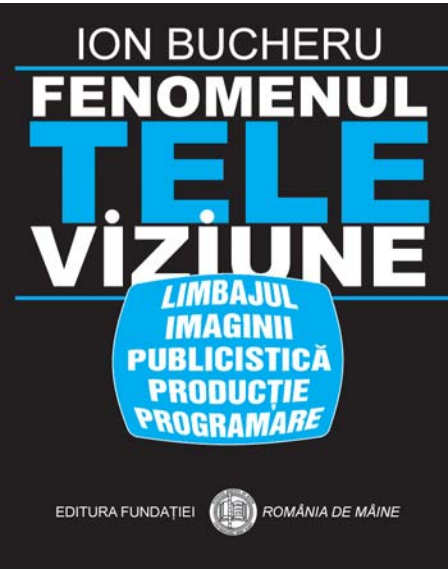
Ion Bucheru: Fenomenul Televiziune

Lucrarea, construită pe structura unui curs universitar, propune cititorului patru mari sectoare: definirea caracteristicilor care au făcut din audiovizual cel mai puternic și dinamic mod de comunicare, limbajul imaginii și noțiunile fundamentale ale publicisticii de televiziune, probleme ale producției și – în sfârșit – principiile programării TV.

Așadar, cu excepția tehnicii electronice și a producției de emisiuni-spectacol (ficțiune), principalele domenii ale activității din televiziune se regăsesc între copertile acestei cărți, front tematic extrem de larg ce deschide oferta către un spectru foarte divers de posibili cititori. Demersul este adresat, prioritar, studenților aspiranți la condiția de realizator TV, dar credem că

un public mult mai numeros va găsi aici o lectură interesantă, utilă, poate chiar necesară. Iată argumentele.

Nu foarte mulți din miile de lucrători ai „bătrânei” televiziuni publice sau ai noilor canale private au avut deprinderea și răgazul de a medita pe marginea activității lor cotidiene, de a conceptualiza și a optimiza, prin compararea cu modele profesionale de vârf, operații intrate în reflex. Principii, reguli și tehnici care nu țin, strict, de domeniul fiecăruia rămân, din păcate, necunoscute. „Publiciștii” formați în învățământul jurnalistic sau filologic nu stăpânesc limbajul filmic, după cum absolvenții facultăților cu profil artistic – regie și imagine – se simt dezorientați în fața dimensiunii

„gazetărești” a mesajului TV; iar toate aceste categorii își explică aproximativ – sau deloc – caracteristicile mesajului

audiovizual, elementele psihosociologice ale telerecepției sau determinările tehnico-economice ale activității pe care o desfășoară, cu toate consecințele negative ce decurg de aici.

Însuși telespectatorul, pur și simplu, va găsi în lucrare numeroase elemente ce-l vizează direct. Nu întâmplător, printre căile strategice de integrare a României în structurile și standardele europene se numără – alături de însușirea limbilor străine de circulație și familiarizarea cu computerul – învățarea limbajului imaginii; această ultimă direcție face obiectul unuia dintre cele mai consistente capitole ale cărții.

Întreaga lucrare tratează, de altfel, fenomenul „televiziune” ca pe un simptom – cauză și efect, deopotrivă – al civilizației moderne, în complexitatea consecințelor sale benefice sau nocive; stabilirea graniței dintre cele două tipuri de acțiune, „câștigul” sau „pierderea” depind, adesea,

de caracterul avizat al celui ce privește micul ecran.

Din interiorul unei experiențe de presă, televiziune și cinematografie întinsă pe distanța a 50 de ani și plasată la toate palierele de execuție și decizie, autorul propune o viziune personală asupra „fenomenului televiziune”.

Ediția a doua nu operează modificări ample, de structură, în ediția apărută în 1997 prin bunăvoința și strădania Editurii Fundației România de Mâine. În afara unor corecturi și precizări minore, dar necesare, autorul a considerat util să ofere câteva date suplimentare, de ordin cantitativ și nu numai, în legătură cu procese și fenomene declanșate pe piața presei și a audiovizualului românesc între 1992-1996 (când, practic, a încheiat lucrul la ediția I, trimitând-o la tipar), mai ales pentru că datele de ultimă oră confirmă o evoluție pe care, atunci, o anticipa.

(Din prefața semnată de autor)

Mircea Itu
FILOSOFIA ȘI ISTORIA RELIGIILOR

Cartea, adresată studenților facultăților de filosofie, tratează principalele probleme ale filosofiei și istoriei religiilor, reprezentând o sinteză de mare utilitate și semnificație în peisajul cărții contemporane de specialitate.

Lucrarea cuprinde două mari părți: *Filosofia religiei*, care se axează pe metode, doctrine și idei religioase, și *Istoria religiilor*, clădită ca o prezentare a religiilor lumii, în funcție de popoare și ținându-se cont de criteriile temporal și spațial, dar nu în mod absolutist.

Menționăm câteva dintre capitolele cărții: conceptul de istorie a religiilor; religiile arhaice; religiile orientale; religiile indoeuropenilor; religiile clasice.

Cartea mai cuprinde și o amplă bibliografie.

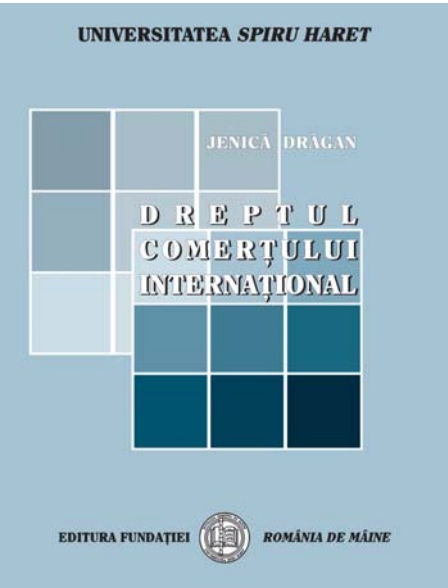
Luiza Marinescu
REPUBLICA LUI CARAGIALE

Lucrarea se dorește a fi o introducere aprofundată în opera lui L.L. Caragiale, analizând relația imaginar-real în creația scriitorului. Autoarea tratează cu acuritate lumea epocii lui Caragiale (mentalități, oameni, obiceiuri), cât și perspectiva transpunerii acestei lumi în piesele marelui dramaturg. Fiind un eseu amplu dezvoltat, cartea evidențiază magia artei dramaturgului, preocuparea și talentul autorului pentru sinteza concepției și stilului de viață autohton.

Împărțită în unsprezece capitole, lucrarea explică de ce *Republica lui Caragiale* reprezintă un ghid literar al unei lumi imaginare, redescoperind conceptele de „imaginar” și „imaginal” în opera autorului *Scrisorii pierdute*, cu privire asupra jurnalismului în epocă (*De ce „Scrisul e o meserie subțire?”*), asupra modernismului *avant la lettre* din Bucureștiul caragialesc.

Parcurgând cartea, studentul va vedea în Ion Luca Caragiale unul dintre personajele legendare ale istoriei literaturii române, scriitorul a cărui operă a devenit longevivă, reușind să creioneze principalele repere ale societății românești, întrupându-le într-o operă unică.

Cartea se adresează studenților de la facultățile de litere, dar și profesorilor, specialiștilor, publicului larg.

Jenică Drăgan
DREPTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

Având în vedere complexitatea și importanța deosebită a *Dreptului comerțului internațional* în lumea contemporană, lucrarea abordează următoarele mari probleme: principiile, noțiunile și conceptele cu care operează Dreptul comerțului internațional; principalele tendințe și orientări manifestate în codificarea multitudinii și diversității de reglementări întâlnite în fluxurile comerciale; evoluțiile înregistrate în ultimii ani în țara noastră în alinierea legislației comerciale la legislația europeană și îndeosebi la Dreptul comunitar și, nu în ultimul rând, la dispozițiile normative din convențiile internaționale la care România este parte.

Lucrarea mai cuprinde, la fiecare din cele 15 capitole, bibliografia aferentă problemelor tratate și teme pentru referate; în *Anexă* este dată lista documentelor internaționale care reglementează domeniul dreptului comerțului internațional.

Lăcrămioara-Rodica Haiduc
MANAGEMENT FINANCIAR-CONTABIL

Destinat studenților de la facultățile cu profil economic, cursul tratează principalele probleme ale managementului financiar-contabil în condițiile actuale de dezvoltare a economiei românești.

Lucrarea cuprinde următoarele capitole: Sistemul contabil – sursă esențială de informații pentru managementul financiar-contabil; metodologia de întocmire și utilizare a formularelor comune privind activitatea financiar-contabilă; managementul întocmirii și utilizării situațiilor financiare; acuratețea și credibilitatea informațiilor; managementul societăților comerciale; funcționarea societăților comerciale; probleme, obiective și cerințe actuale ale managementului financiar-contabil.

Lucrarea mai cuprinde: concepte-cheie; teme de dezbateri; întrebări recapitulative; bibliografie; legislație.

Gheorghe Onișoru
ISTORIA CONTEMPORANĂ UNIVERSALĂ 1917-1945.

Cursul își propune să analizeze epoca interbelică și anii celui de-al doilea război mondial, fiind structurat pe trei capitole: *dinamica relațiilor internaționale în epoca interbelică; viața politică interbelică; al doilea război mondial*. Problemele legate de consecințele războaiului, detaliile privind victoria finală a Aliaților, marile conferințe interaliatice și organizarea postbelică a lumii au fost tratate în cursul apărut deja în aceeași editură, în anul 2004.

Lucrarea oferă studenților un util instrument de lucru, indispensabil înțelegerii unei perioade care continuă să suscite interesul unor largi categorii de cititori, fiind însoțită de o amplă bibliografie de specialitate.

Sultana Craia: Literatura română sub pecetea visului

Imaginația (visul, reveria, fantezia) este un dat esențial al omului, fără intervenția ei creatoare, trecutul ar fi de nerecunoscut, iar viitorul de neconceput. Prezentul însuși ar fi simțit ca o înlănțuire seacă de fapte, de evenimente, cum se și înfățișează lumea în cazul celor lipsiți complet de imaginație. Adică de puterea specifică de reliefare și de individualizare a faptelor, a obiectelor, prin capacitatea de a întruclupa, de a închipui, de a imagina uneori chiar în afara legăturilor logice și a realului, nu însă și în afara verosimilului. Dincolo de încercările teoretice de a disocia, de-a lungul timpului, imaginația de fantezie, legătura profundă dintre acești doi termeni se reafirmă mai cu seamă astăzi, când reproducerea și asocierea imaginilor, chiar în interes practic, solicită tot mai mult aportul creației artistice. A sintetiza (a evoca) sau a proiecta (a sugera) amplul și dramaticul proces al naturii printr-o „simplă” iconă a sufletului rămâne una dintre cele mai înalte aspirații umane, iar în virtutea acestui fapt, literatura (și îndeosebi poezia), laolaltă cu celelalte arte, își afirmă perenitatea.

Din perspectiva perenității valorilor literare, Sultana Craia, în noua sa carte^{*}, pleacă de la constatarea că „*exegeții unuia sau altnuia dintre scriitorii români au observat ponderea și caracteristicile visului la un*

scriitor sau altul, dar numai la nivel monografic”. Drept urmare, își propune un demers integrator, ca o perspectivă de ansamblu, care să reconstituie formele imaginarii de-a lungul mai multor vârste literare. Așadar, avem de-a face cu o carte de sinteză și cea dintâi reușită a lucrării este că rămâne fidelă acestui obiectiv. Este o sinteză realizată nu numai în baza unor concluzii deja cunoscute, ci și printr-o fină analiză a operei scriitorilor români (poeti îndeosebi) dintr-o perspectivă europeană integratoare. De altminteri, cartea de față a fost precedată de alte două lucrări complementare. *Universul rustic în literatura română* (București, 1985) a avut ca obiect de investigație ipostazele visului și reveriei în lumea rustică, spațiului citadin, cercetat din aceeași perspectivă, fiindu-i consacrată cea de-a doua lucrare, *Fețele orașului* (București, 1987). Acum, lucrarea de față abordează cel de-al treilea teritoriu al geografiei literare cuprinzând ipostazele visului și reveriei, anume metamorfozele motivului literar propriu-zis. Aceste dimensiuni ale imaginarii nu includ, în cartea de față, și domeniul literaturii fantastice, pe motiv că acesta a făcut întodeauna obiect de studiu aparte. Așa este, numai că, din perspectivă integratoare, urmărită cu consecvență de Sultana Craia,

tocmai diferențierile specifice dintre literatura propriu-zisă și cea fantastică ar fi putut reliefa noi semnificații ale visului în ansamblul creației literare.

După un studiu introductiv, consacrat *reperelor europene* și, inclusiv, surselor imaginarii (natura, grădina, orașul, călătoria, evaziunea, exotismul, istoria, oculismul) urmează analiza *etapelor visului*, de la viziunile paradisiacice (cer, nori, personaje alegorice, explozii de lumină, grădini miraculoase) la viziunile infernale (pădure blestemată, labirint, pustiu, locuri

„rele” etc.). Este partea cea mai riguros documentată a cărții, cu trimiteri la lucrări clasice din mai multe literaturi europene, dar și la cele aparținând cercetătorilor români de până azi. Deși bogată, erudiția aici nu sufocă, ci face lectura și mai antrenantă, dat fiind jocul de perspective, de viziuni și aprecieri, unele dintre acestea discordante în raport cu altele sau contradictorii prin ele însele, dar tocmai de aceea relevante pentru universul în necontenită mișcare și transfigurare al visului diurn, nutrit cu ochii larg deschși spre închipuirile de-o clipă și, totuși, nepieritoare. Sultana Craia demonstrează și de această dată o erudiție antrenantă, în fața căreia lectorul nu rămâne pasiv, ca simplu înregistrator de informații, de aprecieri, ci este atras în jocul miraculos al ideilor izvorâte din aureola iconelor cu adevărat de vis, pe care le include literatura chiar și în pagini de-o obiectivitate cvasifotografică. Stilul limpede, concis și armonios, cu o sensibilitate feminină de calitate, contribuie din plin la această reușită editorială.

Aceeași senzație tonifiantă izvorăște și din lectura celor cinci capitole următoare, consacrate evoluției reveriei și visului în literatura română. Întâia apariție a unui vis într-o operă literară românească se întâlnește la începutul secolului al XVIII-lea, în *Istoria ieroglică* a lui Dimitrie Cantemir. Aici se produce, la noi, deschiderea către imaginar. Dar un imaginar alegoric, singular și fără urmări în literatura imediat următoare. Abia o dată cu clasicismul, literatura română modernă preia treptat și ceea ce romantismul european aducea nou, ca ideologie și

expresie artistică; aici visul și reveria sunt ca o răbufnire florală de primăvară. Sunt analizi pe rând, cu evidențierea trăsăturilor comune sau de diferențiere, Ion Heliade-Rădulescu, Costache Negruzzi, Grigore Alexandrescu, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu. Urmează un capitol esențial, închinat lui Eminescu, prin a cărui creație se produce „*marea deschidere a poeziei românești către visul romantic fastuos, liric, generator de univers propriu*”. După care analiza trece la Duiliu Zamfirescu, Alexandru Macedonski și apoi la unii poeți simbolști și parnasieni pentru care „*visul este, de fapt, o reverie vagă, mai curând invocată, mai mult convenție*”. În schimb, Dimitrie Anghel „*este un visător prin excelență*”, urmat de Ion Pillat, „*un pasionat «vânător de vise», în descendență macedonskiană*”, și de Victor Eftimiu, în ale cărui poeme ale singurătății se mai fac simțite „*melancoliile contemplativ-imaginative ale înaintașilor*”. După prezentarea lui Mateiu I. Caragiale, Alexandru A. Philippide, Emil Botta vin poeți din a doua jumătate a secolului al XX-lea (Reveria boemei postbelice, cu Tudor George, Leonid Dimov, Emil Brumaru, Mircea Cărtărescu și cu simpla nominalizare a altor câtorva). Lipsesc, așadar, alți poeți, clasici, romantici, moderni, pentru că, după înșeși mărturisirile autoarei, lucrarea nu și-a propus să epuizeze ipostazele reveriei și ale visului, ci „*doar o rapidă traversare a vârstelor literaturii române pe urmele unui motiv și din perspectiva unui anume spațiu al imaginarii*”. Dar lipsesc, totodată, și romancierii, din operele cărora visul, reveria

nu sunt absente. Ionel Teodoreanu e un exemplu? Dar Sadoveanu? Analitismul proustian din romanele Hortensiei Papadat Bengescu nu întrunește și calitatea aspirației, a visului de a privi dincolo de aparențele fizice, în structura esențelor? Literatura în afara visului și fără percepția subiectivă a cititorului, care o reînvie, o actualizează cu fiecare lectură, ar fi mai greu de înțeles. Ca să nu mai amintim decât în treacă faptul că, într-un sens mai larg, există și visuri cu un pronunțat conținut social, din perspectiva cărora scenele cele mai realiste dobândesc sensuri noi, chiar dacă utopice, tocmai prin raportarea lor la premise onirice. Evocarea unui tablou real, de pildă, nu echivalează cu reproducerea mecanică a realității, ci aspiră la sublimarea acesteia spre a o face și mai verosimilă. Tocmai astfel se explică „paradoxul” – după cum observă autoarea – că „*cei mai mulți dintre «cavalerii» visului poetic sunt, în literatura română, și reductibili observatori ai vieții sociale*”. De multe ori, marile transformări istorice, cu costuri de neimaginat, au încolțit prin puterea unui vis. Un vis ce părea, cel puțin inițial, mai verosimil decât adevărul.

Tocmai prin multitudinea incitațiilor, a reflecțiilor pe care le provoacă își demonstrează valoarea această carte. Mai cu seamă în fața tinerelor generații care, în succesiunea lor atât de diferențiată uneori, au nevoie de visul întruclupat în artă spre a se proiecta într-un frumos, bine și adevăr și a-și cuceri identitatea conștiinței de sine.

Mihai IORDĂNESCU

Studenți de la învățământul de zi, cu frecvență redusă și de la învățământul la distanță, abonați-vă la revista **Opinia națională!**

Prețul unui număr al revistei este de 5000 lei (0,50 lei noi)
Abonamentul pentru perioada
1 aprilie – 30 iunie a.c.: 60.000 lei (6 lei noi)
Abonamentul pentru perioada
1 septembrie – 30 decembrie a.c.: 80.000 lei (8 lei noi)

Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Editura Fundației *România de Mâine*, Serviciul difuzare, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București. Telefon 410. 43.70/int.108

Abonându-vă, primiți revista la domiciliu.